Erasmus+

PEEC
Peace Education in Early Childhood to prevent Bullying

2019-1-DE02-KA202-006124

Mokytojų tęstinio profesinio tobulinimo mokymo kursas apie taikos ugdymą

Programos tikslas – skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei ankstyvoje vaikystėje užkirsti kelią patyčioms ir smurtui

Bendraautoriai

Šį kursą AMEI WAECE parengė vykdydamas „ERASMUS+“ projektą PEEC, finansuojamą remiant Europos Komisijai (dotacijos sutarties numeris: 2019 -2019-1-DE02-KA202-006124). Rengiant turinį buvo svarbus visų projekto partnerių indėlis. Projekto interneto svetainė: http://peec-online.eu/.

Konsorciumas:

Johanniter-Akademie, Vokietija (koordinatorius)
AMEI WAECE - Asociación Mundial de Educadores Infantiles, Ispanija
Inovacijų mokymo centras, S.L., Ispanija
Panevėžio rajono švietimo centras, Lietuva
Udruga Mala filozofija, Kroatija

Padėka

Norime padėkoti visiems mokytojams, ekspertams ir tyrėjams, bendradarbiavusiems rengiant šį mokymo kursą

Autorių teisės

Medžiaga nekomerciniais tikslais gali būti naudojama pagal „Creative Commons“ licenciją.

Atsakomybės atsisakymas

Šis projektas buvo finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, EK negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos panaudojimą.

Turinys

1. ĮVADAS 4
2. MOKYMO KURSAS: praktinis vadovas 7
3. PASTABOS FASILITATORIUI (-AMS) 8
4. PRAKTINĖS SESIJOS 10
Dalomoji medžiaga 36
Šaltiniai 55

1 skyrius. KODĖL TAIKOS UGDYMAS PRADEDAMAS ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE

1 sesija. Įvadas

2 sesija: Kodėl taikos ugdymas taikomas nuo ankstyvųjų metų?

2 skyrius. DALYVAVIMAS ANKSTYVAJAME UGDYME

3 sesija. Švietimas, taikos ugdymas, Vaiko teisių konvencija ir darnaus vystymosi tikslai

4 sesija. Taikos ugdymo metodika

3 skyrius. ABIPUSĖ PRIKLAUSOMYBĖ ANKSTYVAJAME UGDYME

5 sesija. Holistinio taikos ir smurto supratimo link

4 skyrius. ANKSTYVOJO UGDYMO ĮVAIROVĖ

6 sesija. Patyčių ir smurto rūšys

7 sesija. Sociometriniai metodai: ankstyvas patyčių nustatymas

5 skyrius. GYVOJI TAIKA

8 sesija. Esminiai taikos ugdymo įgūdžiai ir vertybės

9 sesija. Fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi

6 skyrius. TAIKOS KŪRIMAS

10 sesija: Mokomoji medžiaga mokymui klasėje

11 sesija: Kokia buvo jūsų patirtis?

7 skyrius. BAIGIAMOJI SESIJA

12 sesija: Ar jūs gebate…?

Akronimų sąrašas:
CPD - tęstinis profesinis tobulėjimas **(TPT)**
PE - taikos ugdymas **(TU)**
ECEC - ankstyvasis ugdymas **(AU)**

1. ĮVADAS

„Užtikrinti ilgalaikę taiką yra švietimo darbas; viskas, ką gali padaryti politikai, neleisti mums kariauti “. Marija Montessori

----

Tradiciškai mokytojai buvo mokomi laikyti save asmenimis, kurie skleidžia turinį. Šiuo požiūriu „mokytojas žino viską, o mokiniai nieko nežino“ (Freire, 1970, p. 73) ir mokymas yra vertinamas kaip „tuščio puodo užpildymas“. Į mokytoją orientuotas mokymas(is) gali turėti rimtų pasekmių. Užuot būdamas kritiškas ir nepriklausomas mąstytojas, besimokantysis yra nuolankus ir pasitiki mokytoju, kad jis pasakytų, ką galvoti ir ką žinoti. Taikos ugdymas skleidžia priešingą požiūrį į mokytoją. Šis požiūris yra orientuotas į besimokantįjį, yra skatinamas aktyvus mokymasis bei kritinis mąstymas, refleksiją, savimonė, etiką ir prasmingas veikimas. Užuot pildžius tuščią puodą, mokymas įgalina auginti gėles.

Mokytojai yra pagrindinis bet kurios švietimo sistemos komponentas, o kokybiškas mokymas yra būtina sėkmės sąlyga (Pasaulio bankas, 2012). Nors ekonomika yra svarbi, neturėtume nuvertinti švietimo ir mokytojų poreikio bei **jų vaidmens skatinant taiką**, tautos kūrimą bei tautinį identitetą klasėje ir už jos ribų, kuriant socialinę sanglaudą (Novelli, 2016). Neseniai patvirtinus **darnaus vystymosi tikslus** (angl. Global Development Goals), šis poreikis pripažįstamas.

Iki 2030 m. siekiama užtikrinti, kad visi besimokantieji įgytų žinių ir įgūdžių, reikalingų darniam vystymuisi skatinti, įskaitant darnaus vystymosi ir tvaraus gyvenimo būdo, žmogaus teisių, lyčių lygybės, taikos ir nesmurto kultūros skatinimo, visuotinės pilietybės, kultūros įvairovės ir kultūros indėlio į darnų vystymąsi įvertinimo.

Svarbią reikšmę turi taikos ugdymo, žmogaus teisių ir pilietinio formavimo visų mokymo lygių ir būdų, formalių ar neformalių ugdymo programų įvedimas.

Mokytojų rengimo centrai turi įtraukti šias programas į pedagogų kvalifikacijos praktiką, paruošdami metodinę medžiagą.
Taikos ugdymas reikalauja iš mokytojo, turinčio tinkamą pasirengimą, plėtoti programų turinį, naudotis savo asmeniniais įsitikinimais ir patirtimi, kad mokiniai galėtų sukurti palankią taikos projekciją.

Fasilitatoriai turi turėti psichologinių, socialinių, kultūrinių ir asmeninių savybių, tinkančių šiam darbui, nes jei jis/ji yra agresyvi asmenybė, netiki tuo, ko moko, ar mano, kad nenaudinga keisti

vyraujančias smurto sampratas, jis/ji nuveiks labai mažai, kad suteiktų vaikams su tema susijusias sampratas.

Su taikos ugdymu susijusios psichologinės, socialinės ir kultūrinės savybės:

· parodyti susidomėjimą realybe ir būti pasiryžusiems ieškoti taikos kultūros kūrimo alternatyvų;
· pripažinti ir įvertinti kitų kultūrų turtus ir įtraukti jų elementus į savo profesinius veiksmus;
· prisidėti kuriant konstruktyvius socialinius santykius, skatinti taikos kultūros vertybių plėtrą;
· atlikti taikos atstovo vaidmenį profesionaliai, gerbiant kitus ir pripažįstant žmonių teises;
· tikėti pacifizmu ir nesmurtine konfliktų sprendimo forma.

Manoma, kad pacifistinis elgesys šiuo atveju apibrėžiamas kaip taikos ir sąžiningos socialinės tvarkos gynimas, kūrimas ir palaikymas, gerbiant žmogaus teises, sprendžiant konfliktus taikiomis, nesmurtinėmis priemonėmis. Savo ruožtu nesmurtinis elgesys suprantamas kaip atsisakymas nužudyti ir pakenkti kitiems žmonėms mintimis, žodžiu ir veiksmais, o tai reiškia vientisą pagarbą gyvybei, gamtai ir kitų žmonių laisvei.

Į taiką ugdančių fasilitatorių **profesinį rengimą** reikėtų įvesti turinį, kuris skatintų vertybių ir gabumų, tokių kaip solidarumas, kūrybiškumas, pilietinė atsakomybė, gebėjimas spręsti konfliktus nesmurtiniais metodais ir kritinis mąstymas, įgijimą.

Profesinis mokymas gali įvairiais būdais prisidėti prie taikos ugdymo, reikia apsvarstyti galimybę į studijų programas įtraukti žinias, vertybes ir gabumus, susijusius su taika, žmogaus teisėmis, teisingumu, demokratine praktika, profesine etika, pilietiškumu ir socialine atsakomybe. Fasilitatoriai taip pat turi stengtis, kad vaikai suprastų tarpvalstybines sąsajas vis globalesnėje visuomenėje. Šiuo atžvilgiu būtina cituoti tai, ką UNESCO nurodo aukštesniojo ugdymo centrams.

„Būtina pabrėžti, kad aukštasis mokslas nėra paprastas išsilavinimo lygis. Šiuo savitu laikotarpiu, kuriam būdinga karo kultūra, jis turėtų būti pagrindinis mūsų visuomenės moralinio ir intelektualaus žmonijos ir kultūros solidarumo skatintojas, taikos, paremtos darnaus žmonijos vystymosi pagrindu, įkvėptas teisingumo, sąžiningumo, laisvės, demokratijos ir visiškos pagarbos žmogaus teisėms.“

Visa tai turi daryti įtaką ugdytojų ir švietimo personalo, dalyvaujančio vaikų ugdyme, formavimą ir pabrėžti, kad kuriant taikos kultūrą būtų atsižvelgiama į vidinius veiksnius, bet taip pat reikia atsižvelgti į išorinius veiksnius, kurie yra pagrindinis taikos būsenos veiksnys dabartiniame pasaulyje.

Savo kasdienėje pedagoginėje praktikoje ankstyvojo ugdymo vaikų centre reikia atsižvelgti į vaikų ugdymo veiklos formos propagavimą ir palaipsniui formuoti vidinius asmenybės komponentus.

Viską galima būtų apibendrinti tradiciniu populiariu posakiu:

Jei norite ramybės, nesiruoškite karui,

Jei norite ramybės, pasiruoškite taikai,

Jei norite ramybės, ugdykite savyje taiką.

Švietimo įstaigos yra patirties ir santykių fasilitatorės, palengvinančios progresuojančią vaiko socialinę brandą. Vaikai remdamiesi savo patirtimi pasirenka ir pasitvirtina vertybių sistemą, kuri padės jiems lavintis moralinę sąžinę ir išsiugdyti individualų elgesio modelį. Dar ankstyvojoje

vaikystėje mes turime berniukui ar mergaitei pasiūlyti elgesio vadovą, kuriame reklamuojama vidinė branda, reikalinga autonominei sąžinei įgyti.

Pagrindinis šio mokymo vadovo tikslas yra supažindinti mokymo dalyvius su taikos ugdymo pagrindais – pagrindine žinių baze, taip pat įgūdžiais ir vertybėmis, kurias reikia ugdyti siekiant puoselėti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei ankstyvojoje vaikystėje užkertant kelią smurtui ir patyčioms.

Kadangi tai tik įvadinis vadovas, jis negalės išsamiai išnagrinėti įvairių su šia sritimi susijusių aspektų. Šio vadovo esmė ir konkretus tikslai:

- **holistinis taikos ir smurto (patyčių) supratimas;**
- **patyčių prevencija remiantis taikos mokymu nuo ankstyvojo amžiaus;**
- **praktikų (mokytojų) vaidmuo;**
- **mokomoji medžiaga, kurią reikia įdiegti klasėje.**

Tik įgalindami mokytojus galime padaryti pasaulį geresnį. Mūsų tikslas yra suformuoti vaikų įpročius, darančius įtaką bet kokiems ateities veiksmams, ir perduoti ilgalaikes vertybes.

PASTABA. Tęstinio profesinio tobulėjimo (TPT) mokymo kursas apie taikos ugdymą, siekiant skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvoje vaikystėje, buvo pagrįstas dviem dokumentais, kuriuos projekto partneriai parengė atsižvelgdami į išorės ekspertų vertinimus.

ŠALTINIAI

Tarptautinė mokymo programa, skirta tolesniam ankstyvojo ugdymo mokytojų rengimui. Dokumentas „PEEC taikos mokymo kompetencijų sistema ankstyvojo ugdymo mokytojams“ buvo parengtas susisteminus keturias nacionalines (Vokietijos, Ispanijos, Lietuvos ir Kroatijos) ataskaitas. Šiuo dokumentu siekiama pateikti konkrečių pasiūlymų, rekomendacijų ir gairių, skirtų parengti mokymo programą, orientuotą į taikos ugdymą, kaip priemonę, skatinančią lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkertančią kelią smurtui ir patyčioms ankstyvajame ugdyme.
PEEC mokymo programa skirta ankstyvojo ugdymo mokytojams, nuolat tobulinantiems taikos ugdymą, siekiantiems skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvajame ugdyme. Ji buvo sukurta remiantis tyrimu apie kompetencijų ugdymo poreikį. Programa atspindi pagrindines išvadas ir rekomendacijas, kaip rengti PEEC mokymo programą, kurią sudaro šeši mokymosi skyriai (pagal Europos profesinio mokymo kreditų sistemą 5,5 balo).

Galimos dvi šios mokymo programos versijos:
Trumpoji versija:
http://peec-online.eu/wp-content/uploads/2020/06/PEEC_O1_Prop_Curriculum_SHORT_EN.pdf

Ilgoji versija:
http://peec-online.eu/wp-content/uploads/2020/06/PEEC_O1_Prop_Curriculum_SHORT_EN.pdf

Ankstyvojo taikos ugdymo gairės

Tai įrankių rinkinys, skirtas ankstyvojo ugdymo mokytojams, siekiant įgyvendinti taikos ugdymą kaip priemonę, skatinančią lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkertančią kelią smurtui ir patyčioms kasdieniame darbe su 3–6 m. vaikais.

http://peec-online.eu/wp-content/uploads/PEEC_Guidelines.pdf

2. MOKYMO KURSAS: praktinis vadovas

Mokymo vadovas „Įvadas į taikos ugdymą kaip priemonė siekiant užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvajame ugdyme“ yra išsamus ir tęstinis kelių dienų mokymo kursas (priklausomai nuo užsiėmimų kiekio per dieną). Jis gali būti pristatomas skyriais ir (arba) temomis. Tai priklauso nuo to, kokie mokymai yra vedami (kontaktiniai ar nuotoliniai).

Šio vadovo vartotojui siūlome pritaikyti turinį ir metodus atsižvelgiant į dalyvių poreikius ir kultūrinį ir (arba) šalies kontekstą. Šis praktinis vadovas ir su juo susijusios temos, kurioms reikia daugiau nuodugnumo (pvz., sociometriniai metodai, fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi), gali būti pateiktos seminaruose arba praktiniuose mokymuose.

Mokymų etapai

Apšilimo pratimai („Ledlaužis“). Pirmasis etapas padeda sukurti mokymo(si) mikroklimatą ir susipažinti bei sudaryti grupes. Jūsų, kaip tikslinės grupės fasilitatoriaus, vaidmuo yra labai svarbus. Jūsų sugebėjimas visiems padėti jaustis patogiai, skatinti kalbėti, laikytis pagarbaus tono ir valdyti tempą lems diskusijos kokybę. Šiame etape jūs, kaip fasilitatorius ir jie, kaip dalyviai ir besimokantieji, susirenka informaciją.

Antrajame etape tyrinėjami taikos ugdymo pagrindai, turinys ir procesas. Tai leidžia dalyviams patiems išsiaiškinti pagrindines taikos temas ir problemas.

Trečiajame etape aptariamos taikos ugdymo mokytojų savybės. Mokytojai, mokantys taikos ugdymo, pirmiausia turėtų būti taikoje su savimi ir visuomene. Kitos asmeninės savybės, kurias mokytojas, mokantis taikos ugdymo, turėtų turėti – pagarba, supratingumas, kantrybė, tolerancija, atlaidumas, šališkumas, pasitikėjimas savimi, teisingumas, bendradarbiavimas, inovatyvumas. Taip pat mokytojas turi būti orientuotas į sprendimus, empatiškas ir be išankstinio nusistatymo.

Kiekvienas skyrius susideda iš šių dalių:

- Sesijų skaičius ir pavadinimas
- Tikslai
- Dalomoji medžiaga

Vertinimas atliekamas mokymų pabaigoje, nors galima vertinti etapais, jei to pageidauja fasilitatoriai ar patys dalyviai.

Mūsų patirtis bandant šį tęstinio profesinio tobulėjimo projektą sako, kad nereikia vesti praktinių seminarų, ilgesnių nei 2.30 val., jei jie vyksta internetu, ir 4 val., jei mokymai vyksta gyvai. Rekomenduojama 3–4 dienų praktiniai seminarai.

3. PASTABOS FASILITATORIUI (-AMS)

Pasiruošimas yra raktas į gerą praktinį seminarą, be to, tai padeda labiau pasitikėti savimi. Dienotvarkė arba seminaro planas yra geras būdas įsitikinti, kad esate tinkamai pasirengęs ir protingai sprendžiate, ką galite aprėpti per turimą laiką. Visada yra pavojus pateikti per daug mokomosios medžiagos, todėl būkite realistiški, kai planuojate veiklą.

Fasilitatoriaus vaidmuo yra planuoti ir vadovauti veiklai ir pateikti nurodymams, kad padėtų grupei rasti geriausius sprendimus. Padėjimas yra menas, o ne mokslas. Priklausomai nuo seminaro tikslo, auditorijos ir dinamikos, turėsite pritaikyti savo pagalbos stilių.

Šešios taisyklės, kurios visada padeda fasilitatoriams

Klausykitės. Stenkitės nuolat įžvalgiai klausytis, kai dalyviai dalijasi savo idėjomis ar mintimis. Tada, jei reikia, nukreipkite juos į tinkamesnę pusę, kurią kiti praktinio seminaro dalyviai supranta ir kuria remiasi.

Sukurkite patrauklią atmosferą. Pasinaudokite savo kaip tarpininko vaidmeniu ir pakvieskite visus dalyvius prisidėti. Užtikrinkite, kad būtų išgirstos įvairios nuomonės, o ne tik norinčių ar dominuojančių dalyvių nuomonės. Ieškokite kūno kalbos ar išraiškų, galinčių parodyti, kad kažkas nori kalbėti, ir pakvieskite tą asmenį dalyvauti paragindami, pvz.: „Ar kas nors dar turi ką pridėti?“, „Ar turėjote idėją?“, „Atrodo, kad turite ką pridurti“.

Skatinkite improvizaciją. Negalima pernelyg įstrigti ar patogiai atlikti tam tikrus veiksmus, bet būkite pasirengę pamatyti, kas veikia, ir eigoje prisitaikyti.

Būkite ištikimas sau ir savo žinioms. Nėra vieno asmenybės tipo, kuris būtų geriausias fasilitatorius. Kiekvienas iš jų turi savo stilių – santūrų ir energingą ar griežtą ir tiesmuką. Jūsų kaip tarpininko darbas yra būti proceso, o ne turinio ekspertu. Jei nežinote kažko, susijusio su seminaro turiniu, nebijokite to pasakyti.

Venkite patarimų. Kaip tarpininkui, jums reikia būti kuo objektyvesniam. Laikykitės visų patarimų, susijusių su procesu, o ne turiniu, ir naudokite tokias frazes kaip: „tokioje situacijoje paprastai rekomenduoju…“ arba „tai gali būti naudinga ...“.

Priimkite konstruktyvų konfliktą. Jei seminare kyla konfliktas, priimkite jį! Fasilitatoriui geriau spręsti konfliktą, o ne jo vengti. Konstruktyvus konfliktų sprendimas gali būti sinergetinis ir sukelti didelių laimėjimų, komandos pasitikėjimo ir teigiamo judėjimo į priekį.

Patarimai, kaip asistuoti tikslines grupes

Daugiakalbės grupės. Dalyvių padalijimas į mažas, ta pačia kalba kalbančias grupes pasiekia kelis tikslus. Pirma, pokalbis vyksta lengviau, nelaukiant vertimo. Antra, tai stiprina dalyvių pasitikėjimą. Žmonės geriau supranta vienas kitą, kai kalba gimtąją kalba.

Seminaro pradžia. Patalpos paruošimas. Atvykite valanda anksčiau su savo padėjėju, kad paruoštumėte patalpą. Tai suteikia laiko susipažinti su patalpos planavimu ir leidžia paruošti medžiagas, gaiviuosius gėrimus ar kt. Išbandykite techninę įrangą, kad įsitikintumėte, jog ji veikia. Pradėkite sesiją įdomiu, nekeliančiu grėsmės atviru klausimu, tai leis kiekvienam dalyviui jaustis patogiai kalbant prieš grupę ar dalinantis savo idėjomis.
Jei susitikimas vyks nuotoliniu būdu (internetinis seminaras), įsitikinkite, kad turite gerą interneto ryšį ir pradėkite sesiją bent prieš 30 minučių. Kai kurios programos siūlo laukimo kambario galimybę. Laukimo kambario funkcija leidžia šeimininkui valdyti, kada dalyvis prisijungia prie susitikimo.

Seminaro vedimas. Atkreipkite dėmesį į neverbalinius signalus: kažkas gali siųsti signalą, kad jai/jam nepatogu ar ji/jis nori ką nors pasakyti. Kartais užduokite atvirus klausimus. Išsiaiškinkite, kai atsakymas neaiškus. Paklauskite: „Ar galite daugiau pasakyti apie…“, o ne „Kodėl manote ...“. Šis klausimas gali priversti dalyvius pajusti, kad jiems reikia apginti savo požiūrį. Subalansuokite dalyvavimą klausdami: „Kas dar turi ką pasakyti? arba „Norėčiau išgirsti daugiau ...“.

Seminaro pabaiga. Baikite diskusiją apibendrindami pagrindinius dalykus. Jei yra laiko, pakvieskite dalyvius apmąstyti pagrindines idėjas ir paklauskite, ar jie turi papildomų minčių, kuriomis galėtų pasidalyti. Kaip jums ši dieną? Ir ačiū grupei už dalyvavimą.

Pertraukos. Jei jūsų praktinis seminaras trunka ilgiau nei dvi valandas, pertrauką rekomenduojama suplanuoti kas dvi ar tris valandas. Dalyviai paprastai labai vertina kavą ar bet kokį gaivųjį gėrimą.

Kaip įtraukti dalyvius. Naudokite „Slido“ ar kitą klausimų, atsakymų ir apklausų programą, kuri pavers jūsų tylius klausytojus įsitarukusiais dalyviais. Suteikite galimybę kiekvienam užduoti savo klausimus, nesvarbu, ar jie tyli, ar pernelyg drovūs kalbėti. Žmonės gali klausti anonimiškai ir balsuoti už jiems patinkančius klausimus, išryškindami svarbiausias temas. Taip pat galite organizuoti tiesiogines apklausas, viktorinas, įvertinimus, žodžių debesis. Paverskite savo vienpusius pristatymus įtraukiančiais pokalbiais. **Paklauskite, ką žmonės galvoja ar kaip jie jaučiasi, ir gaukite jų atsiliepimus realiu laiku.**

4. PRAKTINĖS SESIJOS

Siūlome šį kursą suskirstyti į 12 sesijų. Pridedame ir PEEC CPD kurso, patvirtinto 2021 m. gegužės mėn., pavyzdį.

1 skyrius. KODĖL TAIKOS UGDYMAS PRADEDAMAS ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE (Įvadas)

1 sesija. Įvadas

2 sesija: Kodėl taikos ugdymas taikomas nuo ankstyvųjų metų?

2 skyrius. DALYVAVIMAS ANKSTYVAJAME UGDYME

3 sesija. Švietimas, taikos ugdymas, Vaiko teisių konvencija ir darnaus vystymosi tikslai

4 sesija. Taikos ugdymo metodika

3 skyrius. ABIPUSĖ PRIKLAUSOMYBĖ ANKSTYVAJAME UGDYME

5 sesija. Holistinio taikos ir smurto supratimo link

4 skyrius. ANKSTYVOJO UGDYMO ĮVAIROVĖ

6 sesija. Patyčių ir smurto rūšys

7 sesija. Sociometriniai metodai: ankstyvas patyčių nustatymas

5 skyrius. GYVOJI TAIKA

8 sesija. Esminiai taikos ugdymo įgūdžiai ir vertybės

9 sesija. Fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi

6 skyrius. TAIKOS KŪRIMAS

10 sesija: Mokomoji medžiaga mokymui klasėje

11 sesija: Kokia buvo jūsų patirtis?

7 skyrius. BAIGIAMOJI SESIJA

12 sesija: Ar jūs gebate…?

1 SKYRIUS. KODĖL TAIKOS UGDYMAS PRADEDAMAS ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE

• 2 sesijos
Įvadas.
Kodėl taikos ugdymas pradedamas nuo ankstyvųjų metų.
• Tikslai:
išsamiau suvokti taikos prasmę;
suprasti ankstyvojo ugdymo svarbą;
suprasti, kodėl taikos ugdymas turi prasidėti nuo ankstyvųjų metų.
• Dalomoji medžiaga: 1, 2 ir 3.

1 sesija. Įvadas

Taikos ugdymą UNESCO apibrėžia kaip **„vertybių, požiūrių, elgesio modelių ir gyvenimo būdo rinkinį, kuris atmeta smurtą ir užkerta kelią konfliktams sprendžiant jų priežastis, siekiant individų, grupių ir tautų problemas išspręsti dialogu ir derybomis“**. Manoma, kad tam, kad ši kultūra įgautų formą ir būtų pritaikoma įvairiuose kontekstuose, turime garantuoti skirtingą integruotos intervencijos lygį, kuris remia veiksmus, įgyvendinant ir užtikrinant atitinkamą vystymąsi.

„Taika yra daugiau nei karo nebuvimas, ji gyvena kartu su mūsų skirtumais – lyties, rasės, kalbos, religijos ar kultūros, kartu puoselėjant visuotinę pagarbą teisingumui ir žmogaus teisėms, nuo kurių priklauso toks sambūvis“.

PEEC mokymo kurso metu turėsite galimybę tobulinti savo, kaip fasilitatoriaus, kompetencijas. Dirbsite su kompetencijomis, kurios yra būtinos taikos ir žmogaus teisių ugdymui (1 dalomoji medžiaga):

- edukacinių erdvių KŪRIMAS;
- ugdymo programų PROJEKTAVIMAS;
- edukacinės veiklos ĮGYVENDINIMAS;
- individualių ir grupinių mokymosi procesų PALENGVINIMAS;
- MOKĖJIMO MOKYTIS kompetencijos gilinimas;
- taikos ugdymo metodikos TYRINĖJIMAS;
- BENDRADARBIAVIMAS su kitais;
- BUVIMAS AKTYVIU taikos kūrėju.

Atviras dialogas: taikos ugdymo ir patyčių prevencijos dalyvių patirtis:

Kokią veiklą ir (arba) metodus naudojate taikai ir patyčių prevencijai ugdyti savo klasėje?

• Kas yra patyčios?
• Kokios yra patyčių rūšys?
• Kaip plačiai yra paplitusios patyčios?
• Ar amžius turi įtakos?
• Ar skiriasi mergaičių ir berniukų patyčių patirtis?
• Ar vieni vaikai dažniau patiria patyčias nei kiti?
• Ar vieni vaikai dažniau tyčiojasi nei kiti?
• Kiek populiarios yra aukos ir priekabiautojai?
• Ką daro vaikai, kai jie patiria patyčias?
• Kam vaikai pasakoja, kai iš jų tyčiojasi?
• Kodėl vaikai nepasako, kad iš jų tyčiojasi?
• Ar patyčios sukelia problemų vėlesniais metais?
• Kur vyksta patyčios?
• Koks jausmas būti patyčių objektu?
• Ar patyčios sukelia sveikatos problemų?
• Ar yra ryšys tarp vaikystėje išgyventų patyčių ir asocialaus elgesio vėlesniais metais?
• Koks yra bendraamžių vaidmuo patyčiose?
• Kokie yra aplinkinių jausmai?
• Ar patyčias dažniau vykdo asmuo, ar grupė?
• Ar yra skirtumas tarp asmens ir grupės vykdomų patyčių?
• Kaip patyčios veikia įvairias grupes, pvz., etnines mažumas, prieglobsčio prašytojus ir neįgalius mokinius?
• Ar yra skirtumų tarp kaimo, miesto, priemiesčio?
• Ar yra skirtumų tarp mokyklų tipų?

2 sesija: Kodėl taikos ugdymas taikomas nuo ankstyvųjų metų?

Pasak UNESCO, **ankstyvoji vaikystė yra laikotarpis nuo gimimo iki aštuonerių metų**. Ankstyvoji vaikų priežiūra ir ugdymas, kaip apibrėžta UNESCO, yra **„holistinis vaiko socialinių, emocinių, pažintinių ir fizinių poreikių ugdymas, siekiant sukurti tvirtą ir platų mokymosi visą gyvenimą ir gerovės pagrindą“**. Žinome, kad ankstyva patirtis formuoja jaunų besimokančiųjų protą, požiūrį ir elgesį. Galime pasakyti, kad šiame etape vaikai yra labai paveikti aplinkos ir juos supančių žmonių.

UNESCO požiūris yra išreikštas 2030 metų Švietimo plane, 4.2 punkte „Darnus vystymasis“, kurio 4 tikslas yra: **„Iki 2030 m. užtikrinti, kad visos mergaitės ir berniukai galėtų gauti kokybišką ugdymą ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo įstaigoje, kad kokybiškai pasirengtų pradiniam ugdymui“.**

Tokiu būdu **ankstyvasis ugdymas yra viena geriausių investicijų, į kurią šalis gali investuoti skatindama žmogiškųjų išteklių plėtrą, lyčių lygybę ir socialinę sanglaudą bei mažindama vėlesnių prevencinių programų išlaidas** (2 dalomoji medžiaga).

Nobelio premijos laureato ekonomisto Jameso Heckmano tyrimai parodė, kad kiekvienas **1 JAV doleris, investuotas į kokybiškas ankstyvosios vaikystės programas, gali uždirbti nuo 4 iki 16 JAV dolerių**.

Buvusio prezidento Obamos Ekonominių patarėjų tarybos 2014 m. ataskaitoje nustatyta, kad **„išplėtus ankstyvojo mokymosi iniciatyvas visuomenė už kiekvieną išleistą JAV dolerį gauna 8,60 JAV dolerių, apie pusę šios sumos sudaro gaunamas didesnis vaikų uždarbis, kai jie užauga“**.

Šiandien mes žinome, kad vaikai turi daug galimybių visapusiškai vystytis. Galima sakyti, kad individų vystymasis priklauso nuo jų biologinės ir neurologinės būsenos gimus, tačiau vėliau aplinka tampa esmine tolesnės evoliucijos esme. Tai nereiškia, kad aplinka gali daryti įtaką asmens vystymuisi. Gimimo momentu yra daugybė galimybių, o išorinės aplinkos veikimas, neviršijant biologinės ir neurologinės individų padėties, gali sustiprinti ar apriboti vystymąsi.

Kaip pažymėjo **Jean Piaget**, **nepakankama stimuliacija arba jos nebuvimas gali paveikti įprastą iš anksto nustatytą psichologinio vystymosi seką.**

Tačiau ankstyvoje vaikystėje stimuliacija įgauna didesnę svarbą ir prasmę, nes ji vyksta pagrindinėse biologinėse, fiziologinėse ir psichologinėse formacijose, o ne jau susiformavusiose struktūrose, kaip tai vyksta kituose gyvenimo etapuose.

IŠMOKTOS NEUROLOGIJOS PAMOKOS

Nuo gimimo iki 5 metų yra didžiausias smegenų vystymosi ir mokymosi laikotarpis.

• 95% smegenų augimo vyksta iki šešerių metų.

• Nuo gimimo iki 5 metų vaikai išsiugdo pagrindinius gebėjimus (silpnus ar stiprius), kad vėliau galėtų mokytis ir funkcionuoti.

• Mažiems vaikams reikalinga puoselėjanti priežiūra ir skatinanti aplinka, kad jų smegenys galėtų normaliai augti ir palaikyti kognityvinio, socialinio/emocinio ir fizinio vystymosi protrūkį.

• Vaikai, patiriantys aplaidžią priežiūrą, rizikuoja nepatirti sveiko smegenų vystymosi ir neįgyti būtinų įgūdžių ir gebėjimų.

• Kalbos mokėjimas, savireguliacija ir socialinė kompetencija yra vieni iš svarbiausių pasirengimo mokyklai įgūdžių, kuriuos vaikai turėtų lavinti nuo gimimo iki 5 metų amžiaus.

Svarbus klausimas: KODĖL ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE IR NE VĖLIAU…
Svarbus atsakymas: ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE STIMULIACIJA ĮGAUNA DIDESNĘ SVARBĄ IR REIKŠMĘ, NES JI VYKSTA PAGRINDINĖSE BIOLOGINĖSE, FIZIOLOGINĖSE

IR PSICHOLOGINĖSE FORMACIJOSE, O NE JAU SUSIFORMAVUSIOSE STRUKTŪROSE, KAIP TAI VYKSTA KITUOSE GYVENIMO ETAPUOSE. (3 dalomoji medžiaga)

2 skyrius. DALYVAVIMAS ANKSTYVAJAME UGDYME

• 2 sesijos
Švietimas, taikos ugdymas, vaiko teisių konvencija ir darnaus vystymosi tikslai
Taikos ugdymo metodika
• Tikslai:
įgyti išsamesnį darnaus vystymosi tikslų supratimą;
suprasti švietimo ir taikos ryšį;
febėti pažinti ir naudoti įvairias taikos ugdymo metodikas.
• Dalomoji medžiaga: 4, 5 ir 6.

3 sesija. Švietimas, taikos ugdymas, Vaiko teisių konvencija ir darnaus vystymosi tikslai

1. Pakvieskite dalyvius prisiminti savo patirtį ir idėjas apie tai, koks turi būti švietimas. Paklauskite dalyvių: „Ką šiandien suprantame kaip ankstyvąjį ugdymą?“

2. Lentoje nupieškite diagramą ir paprašykite dalyvių surašyti savo idėjas (galima naudoti „Slido“, https://www.sli.do ar panašią programą)

3. Parodykite 4 dalomąją medžiagą ir paaiškinkite:

Jei perskaitysime 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos patvirtintos Vaiko teisių konvencijos 29 straipsnį, rasime tai, ką šiandien turime suprasti kaip ankstyvąjį ugdymą: valstybės, šios Konvencijos šalys, susitaria, kad vaiko ugdymas turi būti nukreiptas į:
a) vaiko asmenybės, talentų ir protinių bei fizinių gebėjimų ugdymą;
b) pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei Jungtinių Tautų chartijoje įtvirtintų principų ugdymą;
c) pagarbos vaiko tėvams, jo paties kultūrinei tapatybei, kalbai ir vertybėms, šalies, kurioje vaikas gyvena, šalies, iš kurios jis kilo, ir kitokių civilizacijų ugdymą;
d) **vaiko paruošimą atsakingam gyvenimui laisvoje visuomenėje, atsižvelgiant į TAIKĄ, toleranciją, lyčių lygybę ir draugystę tarp visų tautų, etninių, nacionalinių ir religinių grupių bei vietos gyventojų;**
e) pagarbos gamtai ugdymą.

„Švietimas“ šiuo požiūriu apima ne tik formalų lavinimą siekiant aprėpti įvairias gyvenimo patirtis ir mokymosi procesus, kurie suteiktų vaikams individualias ar kolektyvines galimybes ugdyti savo

asmenybes, talentus ir gebėjimus ir gyventi visavertį ir pasitenkinimą teikiantį gyvenimą visuomenėje. Taikytinos metodikos gali skirtis, tačiau koncepcijos esmė išliks visą gyvenimą. Remiantis „d“ teiginiu, tai turi būti ugdymas, skirtas „Vaiko paruošimui atsakingam gyvenimui laisvoje visuomenėje, atsižvelgiant į taiką.

Atrodo aišku, kad švietimo sąvoka turi būti suprantama kaip vaikų prigimtinių gebėjimų ugdymas, o ne tik sąvokų perdavimas. Šiandien mūsų veiksmai turi būti nukreipti mokytis būti savimi, suprasti socialinius aspektus (mokytis gyventi kartu), o taip pat ir pažinti (gauti žinių ir jas taikyti): DELORS REPORT, 1996.

4. Norintiems daugiau sužinoti apie „Mokymąsi gyventi kartu“ („Delors“ ataskaita). Jacques Delors buvęs Europos Komisijos pirmininkas ir buvęs Prancūzijos ekonomikos ir finansų ministras, „Mokymasis: lobis viduje“ (angl. „Learning: The Treasure Within“) pabrėžė humanistinio požiūrio į švietimą svarbą ir nustatė „keturis švietimo ramsčius“: mokytis būti, mokytis pažinti, mokytis daryti ir mokytis gyventi kartu: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590.

5. Refleksija: Ar keičiate savo požiūrį į švietimą? Ar „švietimas“ šiais laikais atitinka Vaiko teisių konvencijos 29 straipsnį? Ką reikėtų keisti? Ar taikos ugdymas yra mokymo programos dalis? Ar ugdome vaikus atsakingam gyvenimui laisvoje visuomenėje atsižvelgdami į TAIKĄ, toleranciją, lyčių lygybę ir draugystę tarp visų tautų, etninių, nacionalinių ir religinių grupių bei vietos gyventojų? Kodėl?

6. Jei vaikus mokysime gyventi konkrečioje visuomenėje, pirmiausia turėsime apmąstyti, kokioje visuomenėje vaikas vystysis, ir įvertinti tos visuomenės taisykles, gaires ir vertybes. Darnaus vystymosi tikslai yra visuotinis raginimas imtis veiksmų, kad būtų panaikintas skurdas, apsaugota planeta ir pagerintas visų žmonių gyvenimas ir perspektyvos. Visos JT valstybės narės 2015 m. patvirtino 17 tikslų, kaip 2030 metų darnaus vystymosi plano dalį.
https://www.un.org/sustainabledevelopment/

4 sesija. Taikos ugdymo metodika

Aktyvus mokymasis yra būdas įtraukti vaikus į mokymosi procesą kaip aktyvius dalyvius. Tai į mokinį orientuotas požiūris į mokymą ir mokymąsi, pradedant nuo vaikų ir įtraukiant juos į prasmingą veiklą, kuri jiems padeda mokytis. Aktyvioje mokymosi aplinkoje mokytojas prisiima fasilitatoriaus vaidmenį, skatina vaikus dalyvauti ir pasidalyti savo požiūriais bei nuomonėmis ir padeda jiems prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Į mokinį orientuotas, bendradarbiaujantis, dalyvaujantis ir save apmąstantis aktyvus mokymasis skatina vaikus būti aktyviems ir galvoti apie tai, ką jie daro.

Aktyviai mokantis:
• vaikai labiau įsitraukia į mokymosi procesą;
• mažiau akcentuojamas informacijos perdavimas ir daugiau ugdomi vaikų įgūdžiai;
• vaikai ugdosi aukštesniuosius mąstymo gebėjimus (analizę, sintezę, vertinimą);
• vaikai užsiima veikla (pvz., skaito, diskutuoja, rašo);
• didesnis dėmesys skiriamas vaikų savianalizei ir savęs vertinimui.

Fasilitatorius turėtų nepamiršti RIP modelio ir teisingo šių trijų komponentų balanso, kuris paskatins vaikų įsitraukimą į mokymosi procesą (5 dalomoji medžiaga):

Aktyvus mokymasis (angl. Active Learning)
Ryšys (angl. Connect): mokomoji medžiaga yra susijusi su realybe, viltimis, kasdienėmis situacijomis, vertybėmis ir besimokančiojo lūkesčiais.
Iššūkis (angl. Challenge): veikla, kuri yra iššūkis besimokančiajam.
Pajėgumas (angl. Capacity): iššūkis yra subalansuotas su atskiro mokinio ar grupės gebėjimu įgyvendinti užduotį.

Rekomenduojama medžiaga yra tiesiogiai susijusios su kasdienio gyvenimo problemomis ir situacijomis, kasdieniais daiktais, etinėmis dilemomis ir etinėmis vertybėmis. Priklausomai nuo naudojamos metodikos, medžiaga gali būti praktiška: istorijos, nuotraukos, komiksai, meno kūriniai, taip pat garso ir vaizdo failai, „PowerPoint“ pristatymai, „Canva“, internetiniai vaizdo įrašai ar kt..

Siūlomos metodikos (6 dalomoji medžiaga):

• Vaidmenų žaidimas /Drama /Demonstracija

• Dialogas/ Debatai

• Grupinis darbas

• Diskusijų būreliai

• Apmąstantis klausinėjimas. Sokrato dialogas. Lyginimas ir kontrastas.

• Pasakojimas

• Savęs pažinimo veikla

• ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau) metodas

• Dėmesingumo/ Sąmoningumo (angl. mindfulness) metodika

• Projektinis mokymasis ankstyvoje vaikystėje

• Vizualinio mąstymo strategija yra mokymo metodas, kuris pagerina kritinio mąstymo įgūdžius mokytojo skatinamomis vizualinių vaizdų diskusijomis.

• Stebėjimas

Šios strategijos yra susijusios su vaikų mokymu gyventi taikiai, kol jie tyrinėja pasaulį.

3 SKYRIUS. ABIPUSĖ PRIKLAUSOMYBĖ ANKSTYVAJAME UGDYME

• 1 sesija
Holistinio taikos ir smurto supratimo link
• Tikslai:
išsamiau suvokti taikos ir taikos kultūros prasmę;
sužinoti apie įvairias smurto formas;
• Dalomoji medžiaga: 7, 8, 9, 10 ir 11.
Išspausdinkite dokumentą Nr. 6 ir išdalinkite dalyviams:
http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/02/116797eng_UNESCO.pdf
(Pritaikyta iš UNESCO šaltinių, 114; UNESCO šaltinių; T. 114; 1999)

5 sesija. Holistinio taikos ir smurto supratimo link

Taikos studijų tėvas Johanas Galtungas dažnai nurodo skirtumą tarp „neigiamos taikos“ ir „teigiamos taikos“ (pvz., Galtung, 1996). Neigiama taika reiškia smurto nebuvimą. Kai, pavyzdžiui, įsigalioja paliaubos, įvyksta neigiama taika. Tai neigiama, nes nustojo vykti kažkas nepageidaujamo (pvz., smurtas liovėsi, priespauda baigėsi). Teigiama taika yra kupina teigiamo turinio, pavyzdžiui, santykių atkūrimo, socialinių sistemų, tenkinančių visų gyventojų poreikius, kūrimo ir konstruktyvaus konflikto sprendimo.

Taika nereiškia visiško konflikto nebuvimo. Tai reiškia visų formų smurto nebuvimą ir konstruktyvų konflikto vystymąsi. Todėl taika egzistuoja ten, kur žmonės nesmurtauja ir savo konfliktus sprendžia teigiamai, atsižvelgdami į visų suinteresuotų asmenų teisėtus poreikius ir interesus.

Pakvieskite dalyvius prisiminti savo patirtį ir pagalvoti apie momentus, kai jie jautėsi ramūs. Tada fasilitatorius klausia dalyvių: kokias mintis, būsenas ir situacijas siejate su taika?

Lentoje nupieškite diagramą ir paprašykite dalyvių joje surašyti savo idėjas.

Atkreipkite dėmesį, kad mintis, būsenas ir situacijas, kurias jie pateikė, galima suskirstyti į du pagrindinius tipus: „neigiama taika“ ir „teigiama taika“. Paaiškinkite, kad „neigiama taika“, kaip apibrėžta Galtungo (2000), yra karo, tiesioginio ar fizinio smurto nebuvimas, o teigiama taika yra ilgalaikis procesas, kurio tikslas – išvengti netiesioginio ar struktūrinio smurto. Teigiama taika yra kupina teigiamo turinio, pavyzdžiui, santykių atkūrimo, socialinių sistemų, tenkinančių visų gyventojų poreikius, kūrimo ir konstruktyvaus konflikto sprendimo. Tai yra gerovė ir teisingi santykiai įvairiose gyvenimo srityse. Norėdami iliustruoti, naudokite 7 dalomąją medžiagą.

Atkreipkite dėmesį į įvairius taikos lygius, pradedant nuo asmeninio iki pasaulinio, iki taikos tarp žmonių ir žemės bei už jos ribų. Naudokite 8 dalomąją medžiagą „Taikos lygiai“. Grįžkite prie dalyvių išsakytų nuomonių ir paklauskite: Kuri iš jų išsakytų nuomonių kalba apie asmeninę taiką? Abipusę taiką? ... ir t. t.

Paklauskite: Kaip jūs suprantate smurtą? Pasaulio sveikatos organizacija smurtą apibrėžia kaip „tyčinį fizinės jėgos ar galios, gresiančios ar faktinės, panaudojimą prieš save, kitą asmenį, grupę ar bendruomenę, kuris gali baigtis sužalojimu, mirtimi, psichologine žala, sutrikusiu vystymusi ar nepritekliumi “. Paaiškinkite, kaip nurodyta 9 dalomojoje medžiagoje, ar neigiamos ir teigiamos taikos idėjos atitinka tam tikras smurto formas. Pateikite smurto formas: tiesioginis/ fizinis, sisteminis, psichologinis ir ekologinis.

Naudokite įkvepiančias citatas, pateiktas 10 dalomojoje medžiagoje. Daugiau citatų ir minčių rasite 27–32 puslapiuose.
https://www.gcedclearinghouse.org/sites/default/files/resources/%5BENG%5D%20UNESCO%27s%20programme%20of%20action.pdf

Paaiškinkite, kad UNESCO paskelbė „Taikos kultūros deklaraciją“ (11 dalomoji medžiaga). Šioje deklaracijoje teigiama, kad taikos kultūra yra įsitikinimų, vertybių, požiūrių ir gyvenimo būdų visuma, pagrįsta pagarba gyvybei, žmogaus orumui ir pagrindinėms laisvėms; taikus konfliktų sprendimas ir demokratijos, tolerancijos, bendradarbiavimo, kultūrų įvairovės principų laikymasis. Parodykite skaidrę arba 6 dalomąją medžiagą – UNESCO plakatą. Išspausdinkite ir padovanokite kopijas visiems dalyviams.
116797eng_UNESCO.pdf (waece.org)

Paprašykite dalyvių nupiešti savo taikos simbolį, remiantis anksčiau pateikta diskusija. Tai galima padaryti mažose grupėse. Pakvieskite grupės atstovus paaiškinti savo simbolį. Ar jie vėliau buvo patalpinti mokymo kambaryje?

Papildomi ištekliai:

https://www.galtung-institut.de/wp-content/uploads/2014/11/Mini-Theory-of-Peace.pdf
https://www.jstor.org/stable/422690?seq=1
http://www.activeforpeace.org/no/fred/Positive_Negative_Peace.pdf

Colenas McCarthy kartą pasakė: **„Jei mes nemokysime savo vaikų taikos, kažkas kitas išmokys juos smurto“.**

VIDEO **„Patyčios - ar jau buvote tokioje situacijoje? - Kovok prieš patyčias “**. Šaltinis: Europos Taryba. https://youtu.be/e5sB7mndfrQ

• Didelio masto apklausos „Aplink pasaulį“ praneša, kad nuo 6 iki 27% vaikų yra patyrę patyčias.

• Visoje Europoje maždaug 40% vaikų ir jaunimo patiria patyčias mokykloje.

• 13% vienuolikmečių ir 12% trylikamečių teigia, kad bent du kartus per mėnesį patiria patyčias.

• 78% Europos Tarybos apklausos dalyvių teigė susidūrę su neapykantos kurstymu internete.

• Tiek priekabiautojai, tiek aukos teigia, kad *MOKYKLOJE JIEMS NESISEKĖ*.

• Tyrimai teigia, kad priekabiautojais tampa vaikai, kurie piktnaudžiauja narkotikais, turi teistumą ir patiria griežtas fizines bausmes.

• Aukos kartais patiria daug problemų, tokių kaip *DEPRESIJA*.

• Aukas dažniau aplanko *SAVIŽUDIŠKOS MINTYS* arba noras nusižudyti.

4 SKYRIUS. ANKSTYVOJO UGDYMO ĮVAIROVĖ

• 2 sesijos

Patyčių ir smurto rūšys

Sociometriniai metodai: ankstyvas patyčių nustatymas

• Tikslai:

įgyti visapusišką supratimą apie patyčias;

gebėti atpažinti įvairias patyčių rūšis;

įgyti išsamesnį sociometrinių metodų supratimą.

- Dalomoji medžiaga: 12 ir 13.

6 sesija. Patyčių ir smurto rūšys

Patyčias tyrinėjantys mokslininkai išsiaiškino, kad patyčių yra daug daugiau, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio. Pavyzdžiui, daugelis žmonių kažkada tikėjo, kad patyčios susideda tik iš fizinių ir žodinių patyčių (12 dalomoji medžiaga).

1. Fizinės patyčios
2. Žodinės patyčios
3. Socialinių santykių
4. Patyčios elektroninėje erdvėje
5. Seksualinės patyčios
6. Žmogaus orumą žeminančios patyčios (dėl rasės, giminės, religijos, seksualinės orientacijos, negalios)

Patyčios dažniausiai siejamos su fiziniu smurtu ir agresija, nes tai yra akivaizdžiausia patyčių forma ir lengviausiai atpažįstama. Tačiau yra ir kitų subtilesnių patyčių rūšių, kurias sunkiau pastebėti, nes jos dažniausiai vyksta toli nuo visuomenės. Štai dažniausiai pasitaikančios patyčių rūšys:

<u>Fizinės patyčios</u>

· Smūgiavimas/spardymas/pliaukštelėjimas/žnaibymas

· Spjaudymas

· Kojos pakišimas/stumdymas

· Kažkieno daiktų paėmimas ar sulaužymas

· Nemandagūs gestai

Fiziniai priekabiautojai paprastai būna didesni, stipresni ir agresyvesni už patyčių objektus.

Žodinės patyčios

· Erzinimas

· Pravardžiavimas

· Pasityčiojimas

· Grasinimas pakenkti

Žodiniai priekabiautojai linkę vartoti teiginius, vardus ir žodžius, kad pakenktų ir pažemintų savo taikinį. Žeidžiantys teiginiai dažniausiai grindžiami žmogaus išvaizda, elgesiu ar poelgiu.

Žodines patyčias sunkiau nustatyti, nes tai dažniausiai įvyksta, kai šalia nėra suaugusiųjų. Dažniausiai žodines patyčias apibūdina teiginys: „jo žodis prieš mano“ ir daugeliu atvejų suaugusieji nepakankamai jas išnagrinėja. Tačiau į žodines patyčias nereikėtų žiūrėti lengvabūdiškai, nes tai gali palikti gilius emocinius randus ir nesaugumą vaikui, iš kurio yra tyčiojamasi.

Socialinių santykių patyčios

· Palikti ką nors tyčia

· Pasakyti kitiems vaikams, kad su kuo nors nedraugautų

· Skleisti gandus apie ką nors

· Kieno nors gėdinimas viešai

· Ignoravimas, išskyrimas ir gąsdinimas.

Šio tipo patyčios dažniausiai pasireiškia paauglystėje (tačiau tai gali atsitikti ir ankstesniais metais) ir dažnai jos vadinamos socialinėmis, santykių ar net emocinėmis patyčiomis. Tai apima socialinę manipuliaciją, siekiant pakenkti socialinei padėčiai ir atskirti ar atstumti asmenį nuo grupės. Paprastai priekabiautojai pakelia savo socialinę padėtį žemindami kitus.

Internetinės patyčios apima:

· Įžeidžiantys ar žalojantys tekstai, el. laiškai ar žinutės, vaizdai ar vaizdo įrašai

· Sąmoningas kitų pašalindamas iš internetinio puslapio

· Grasinimų internete pateikimas

· Gąsdinimas internete arba jų prisijungimo duomenų naudojimas.

Tokio tipo patyčios įvyksta naudojant internetą, išmanųjį telefoną ar kitas technologijas, siekiant priekabiauti, grasinti, gėdinti ar nukreipti dėmesį į kitą asmenį.

Šios patyčios būdingesnės paauglystėje, tačiau tai gali atsitikti ankstyvoje vaikystėje, nes vis daugiau vaikų technologijas pradeda naudoti nuo ankstyvo amžiaus.

Internetinės patyčios suteikia galimybę patyčiukams likti anonimais – pasislėpti už melagingų vardų ir profilių. Tai gali sukurti saugumo ir galios jausmą ir atsiriboti nuo situacijų ir kitų žmonių jausmų. Tai gali atsitikti bet kuriuo metu, ne tik mokykloje, nes internetinėms patyčioms nereikia fizinio kontakto.

Seksualinės patyčios

· Seksualinė maniera sugriebti, sugnybti ar paliesti kitą asmenį

· Seksualinė maniera valyti ar liesti kito žmogaus drabužius

· Seksualinio gesto rodymas kitam asmeniui

· Seksualinis pokštas ar komentaras apie ką nors kitą

· Seksualinio pobūdžio gandų skleidimas

· Kito asmens vadinimas seksualiais žodžiais

· Seksualinių vaizdo įrašų, paveikslėlių ar komentarų paskelbimas socialinės žiniasklaidos paskyrose

· Kito vadinimas paleistuve ar ištvirkėliu

· Seksualinio pobūdžio teksto ar el. laiško siuntimas kitam asmeniui

· Kito asmens privertimas siųsti savo seksualines nuotraukas ar vaizdo įrašus kam nors kitam

· Kito žmogaus seksualinio pobūdžio nuotraukų ir vaizdo įrašų persiuntimas tretiems asmenims

Šis patyčių tipas būdingas paauglystėje ir dažniausiai tai daro įtaką jaunoms merginoms, tačiau berniukai nėra išimtis. Kai kuriais atvejais seksualinės patyčios gali sukelti seksualinę prievartą. Tokio tipo patyčias gali būti labai sunku aptikti, nes tai nutinka toli nuo suaugusiųjų ir nepalieka matomų žymių. Aukos dažnai jaučia gėdą, todėl jos niekam apie tai nepasako.

Žmogaus orumą žeminančios patyčios (dėl rasės, giminės, religijos, seksualinės orientacijos, negalios)

Jos gali apimti platų įvairių aukščiau minėtų patyčių spektrą.

Šios patyčios grindžiamos išankstiniu nusistatymu prieš žmones dėl tam tikro jų tapatybės aspekto, pavyzdžiui, dėl seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, negalios, rasės ir religijos ar įsitikinimų. Šiuo atveju priekabiautojai nukreipia savo dėmesį į žmones, kurie skiriasi nuo jų.

Sociometriniai metodai leidžia įvertinti grupėje vykstančius tarpusavio santykius. Tai pagrįsta klausimais kiekvienam grupės nariui, atsakius į klausimus yra gaunami duomenys, kurių pagalba

galima nustatyti jausmą, kurį vaikai patiria kitų atžvilgiu. Gavus atsakymus, parengiama sociograma, kurioje schema pavaizduojami grupės narius vienijantys ar atskiriantys jausmai.
Tyrimuose šie metodai yra plačiai pritaikomi, nes kartu su jais galima įvertinti tikrąsias vaikų grupėje egzistuojančių santykių sistemos ypatybes.

Penkerių-šešerių metų vaikų grupėje galima atskirti tikruosius vaikų santykius. Empirinė patirtis leido mums daryti išvadą, kad klausiant grupės mokytojo, kokie yra santykiai grupėje ir kokios yra vaikų grupės ypatybės, stebina, kad dažnai mokytojas nežino, kokia linkme juda tarpusavio santykiai grupėje; t. y., kurie vaikai priimami, kurie atstumiami ir t.t.

Išanalizavus 5–6 metų vaikų grupės tarpusavio santykių sistemą, išsiskiria:

· žvaigždės: tai tie vaikai, kuriuos išsirenka daugiausiai grupės narių ir kurie lengvai išsiskiria unikaliu elgesiu, dėl kurio jie gali būti išskirti ir reikšmingi;

· poros: du grupės nariai, kurie pasirenka vienas kitą;

· ananasai ar grupės: trys, keturi ar daugiau narių, kurie pasirenka vienas kitą;

· izoliuoti arba salos: vaikai, kurių niekas nepasirinko;

· atstumtieji: tie, su kuriais kiti nenori bendrauti.

„Pilkuoju kardinolu“ yra įvardijamas grupės narys, kuris gali daryti įtaką grupei ne tiesiogiai, o per pagarbą ar draugystę, kurią atvirai pareiškia „žvaigždė“ (pirmasis pasirinkimas sociometrinėje struktūroje).

Taikant sociometrinį metodą gaunama vertingos informacijos apie grupių dinamiką ir jų santykių sistemos diagnozę. Minėtų kategorijų išskyrimas leidžia nustatyti skirtingų grupių narių tarpusavio santykius (priėmimus ar atstūmimus), taip pat leidžia išskirti pirmenybių intensyvumą, populiarumo laipsnį, autoritetus, taip pat skirtingų grupės narių izoliaciją sociometrine prasme. Kita vertus, tai yra instrumentas, leidžiantis išanalizuoti grupėje egzistuojančius santykius (įtampą, atstūmimus, priėmimus), įskaitant konkurenciją ir antipatiją.
Sociograma yra klasikinė suaugusiųjų santykių nagrinėjimo metodika. Tačiau, norint ją taikyti penkerių ar šešerių metų vaikams, turi būti atsižvelgiama į amžiaus ypatumus ir pagrįsta individualiai vaikams užduodamais klausimais, kuriuos mokytojai laiko tinkamais. Iš atsakymų bus suformuotas tarpusavio santykių tinklas, kurį galima pavaizduoti grafiškai.

Norint ją pritaikyti, suaugęs žmogus susitinka su berniuku ar mergaite ramioje vietoje ir pradeda pokalbį.

Vaikams dažniausiai užduodami klausimai

· Su kuo labiau mėgsti žaisti?

· Kas yra tavo geriausi draugai?

· Su kuo nenorėtum žaisti?

· Su kuo norėtum eiti pasivaikščioti?

Susiję su pirmenybėmis, nurodant veiksmą ar daiktą:

· Koks yra tavo mėgstamiausias žaislas?

· Kam jį padovanotum?

· Su kuo norėtum žaisti ir pasidalyti savo žaislu?

Tarpusavio santykius galima atskleisti „atrankos veikiant“ pagalba. Individualiai kiekvienam vaikui duodami trys daiktai ir jų klausiama, kuris iš šių daiktų jiems labiausiai patinka, kuris mažiau ir kuris mažiausiai. Vėliau siūloma daiktus išdalinti kiekvienam grupės vaikui, slapta įdedant juos į kiekvieno asmenines spinteles ar lentynas.

Atliekant šiuos bandymus, norint užtikrinti, kad kiekvienas vaikas atpažintų grupės narius tuo metu, kai klausiama jų nuomonės, galima įdėti kiekvieno grupės nario nuotrauką ir prašyti, kad savo žodinį pasirinkimą patvirtintų pasirinkdami nuotrauką su grupės nario atvaizdu.

Fasilitatoriai gali improvizuoti, kad veikla būtų įdomi ir įtraukianti, tačiau visada reikia leisti vaikams laisvai pasirinkti, neprimetant savo ar kitų vaikų nuomonių.

Įdomi praktika yra vykdoma Reggio Emilia mokyklose, Italijos šiaurėje, kur vaikai kasdien siunčia laiškus ir dovanas savo mėgstamiausiems draugams. Tai yra metodikos, transformuotos į kasdienę veiklą, variantas.

Dovanų dalijimas gali būti naudojamas norint sužinoti, kurie vaikai yra populiariausi grupėje ir kurie nėra užjaučiantys, tai taip pat gali parodyti abipusį pasirinkimą, kuris leidžia daryti prielaidą apie tarp vaikų egzistuojančius draugiškus santykius.

Turint sociogramoje gautus duomenis, paruošiama dvigubo įrašo lentelė arba sociometrinė matrica. Joje grupės vaikų vardai rašomi į vertikalų stulpelį, o į horizontalią liniją – išrinktųjų ar pasirinktųjų vardai.

GROUP 5 A 6 YEARS: 16 KIDS

No.	Name	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.	Manuel					3	2		1								
2.	Javier				3	2	1										
3.	Jordi									1			2	3			
4.	Daniel					2	1	3									
5.	Luis			1			2		3								
6.	Josep	2				3		1									
7.	Miguel	3	1				2										
8.	Carles	1		2		3											
9.	Ariadna			1										3			2
10.	Lucía			1		2			3								
11.	Gisela			1						2							3
12.	Joana			1										2			3
13.	María			1				2					3				
14.	Borja		3				1									2	
15.	Raúl	3					1								2		
16.	Pedro			2									3	1			
	Total	4	2	8	3	7	7	3	3	2			3	4	1	1	3

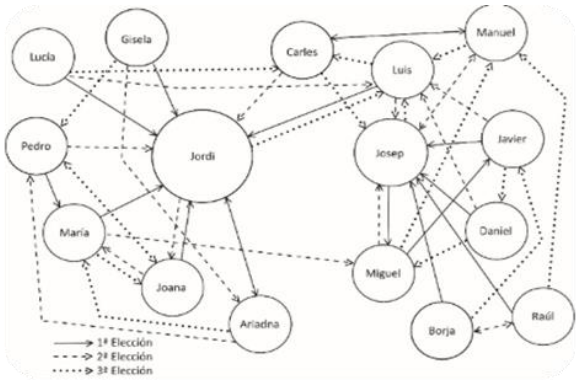

Ženklai, kad vaikas patiria patyčias

Yra daug įspėjamųjų ženklų, rodančių, kad kažkas patiria patyčias arba tyčiojasi iš kitų. Įspėjamųjų ženklų atpažinimas yra svarbus pirmas žingsnis kovojant su patyčiomis. Ne visi vaikai, kurie patiria patyčias ar tyčiojasi iš kitų, prašo pagalbos.
Ieškokite vaiko pokyčių jo elgesyje ar kūne. Tačiau atminkite, kad ne visi vaikai, kurie patyrė patyčias, turi įspėjamuosius ženklus.

Kai kurie požymiai, rodantys patyčių problemą:

• nepaaiškinami sužalojimai;
• pamesti ar sunaikinti drabužiai, knygos, elektronika ar papuošalai;
• dažni galvos ar pilvo skausmai, pykinimas ar apsimestinė liga;
• valgymo įpročių pokyčiai, maisto ignoravimas ar besaikis valgymas. Vaikai iš mokyklos gali grįžti alkani, nes nevalgė pietų;
• nemiga arba dažni košmarai;
• mažėjantys pažymiai, prarandamas susidomėjimas mokykliniais darbais arba nenoras eiti į mokyklą;
• staigus draugų praradimas arba socialinių situacijų vengimas;

• bejėgiškumo jausmas ar sumažėjusi savivertė;
• destruktyvus elgesys, pavyzdžiui, bėgimas iš namų, kenkimas sau ar kalbėjimas apie savižudybę.

Ženklai, kad vaikas tyčiojasi iš kitų. Vaikai gali tyčiotis iš kitų, jei:

• įsitraukia į fizines ar žodines kovas;
• turi draugų, kurie tyčiojasi iš kitų;
• tampa agresyvesni;
• dažnai pakliūna į direktoriaus kabinetą arba į areštinę;
• turi nepaaiškinamų papildomų pinigų ar naujų daiktų;
• kaltina kitus dėl savo problemų;
• neprisiima atsakomybės už savo veiksmus;
• yra konkurencingi ir nerimauja dėl savo reputacijos ar populiarumo;

Kodėl vaikai neprašo pagalbos?

2018 metų mokyklų nusikalstamumo ir saugumo rodiklių statistika rodo, kad buvo pranešta tik apie 20% patyčių mokyklose atvejų. Vaikai nesako suaugusiems apie patyčias dėl daugelio priežasčių

• Patyčios gali priversti vaiką jaustis bejėgiu. Vaikai gali norėti susitvarkyti patys, kad vėl jaustųsi padėties šeimininkais. Jie gali bijoti, kad bus vertinami kaip silpnavaliai ir skundikai.
• Vaikas gali bijoti iš jo pasityčiojusio vaiko reakcijos.
• Patyčios gali būti žeminanti patirtis. Vaikai gali nenorėti, kad suaugusieji žinotų, kas apie juos sakoma, tiesa ar melas. Jie taip pat gali bijoti, kad suaugusieji juos teis arba baus už silpnumą.
• Vaikai, kurie patiria patyčias, gali jaustis socialiai izoliuoti. Jiems gali atrodyti, kad niekam tai nerūpi.
• Vaikai gali bijoti, kad bendraamžiai juos atstums. Draugai gali padėti apsaugoti vaikus nuo patyčių, o vaikai gali bijoti prarasti šią paramą.

5 SKYRIUS. GYVOJI TAIKA

• 2 sesijos
Esminiai taikos ugdymo įgūdžiai ir vertybės
Fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi
• Tikslai:
5gyti daugiau veiksmingo taikos ugdytojo savybių;

įgyti gebėjimą rūpintis savimi.
• Dalomoji medžiaga: 14.

8 sesija. Esminiai taikos ugdymo įgūdžiai ir vertybės

Taikos ugdytojai turi patys įsisąmoninti mokomas sąvokas. Tai nereiškia, kad kaip mokytojas jūs turite būti tobulo taikos žinių, įgūdžių ir požiūrio „tobulas produktas“. Priešingai, taikos ugdymas iš prigimties yra mokymosi visą gyvenimą procesas, ir mes visi esame mokiniai, kurie nuolat siekia gilesnių žinių ir supratimo. Tai reiškia, kad turėtumėte nuolat stengtis „praktikuoti tai, ką skelbiate“, ir nuolat analizuoti, kaip suderinti savo mokymą, veiksmus bei elgesį, ir sąžiningai pripažinti savo ribotumą. Tai yra svarbiausias taikos ugdytojo požymis.

Sėkmingi taikos ugdytojai turi daugybę savybių. Šis sąrašas nėra išsamus kontrolinis sąrašas – tai veikiau dažniausiai pastebimų savybių sąrašas, būdingas taikos ugdytojams.

Efektyvaus taikos ugdytojo savybės (Navarro-Castro & Nario-Galace, 2008)

1. Mokytojas yra atsakingas pasaulio pilietis ir turi teigiamų pokyčių ateityje viziją. Jis/ji mano, kad švietimas skirtas teigiamiems/konstruktyviems pokyčiams.
2. Mokytojas yra motyvuotas noro tarnauti ir aktyviai dalyvauja bendruomenėje, kurioje moko.
3. Mokytojas mokosi visą gyvenimą.
4. Mokytojas yra „kultūrų perteikėjas, ir pertvarkytojas“. Mokytojas perteikia savo kultūrą, bet taip pat yra kritiškas ir analizuojantis, kad galėtų būti pokyčių ir kitų kultūrų supratimo agentas.
5. Mokytojo santykiai su mokiniais ir kolegomis turi puoselėti taiką kuriant bendruomenę.
6. Mokytojas turi žinoti apie rasizmą, seksizmą ar bet kokią kitą diskriminacijos formą, kuri gali atsirasti klasėje, ir apie tai, kaip jis/ji su tuo susitvarko, ir kaip su tuo susitvarko mokiniai.
7. Mokytojas naudoja konstruktyvią kritiką, kad padėtų savo mokiniams augti.
8. Mokytojas pažįsta visus besimokančiuosius kaip asmenybes ir veiksmingai reaguoja į jų skirtumus.
9. Mokytojas sukuria aplinką, kurioje mokiniai gali laisvai domėtis, klausinėti ir spręsti problemas. Mokytojas yra klausėjas, o ne atsakytojas.
10. Mokytojas nuolat apmąsto savo paties mokymo metodiką.

11. Mokytojas žino ir naudoja bendravimo ir konfliktų sprendimo įgūdžius kurdamas bendruomenę.
12. Mokytojas sukuria bendradarbiaujančią aplinką
13. Mokytojas geba moderuoti mokinių diskusiją.
14. Mokytojas motyvuoja ir įkvepia savo mokinius.
15. Mokytojas yra linksmas ir pozityvus; pateisinantis lūkesčius.
16. Mokytojas yra atsidavęs ir atjaučiantis.
17. Mokytojas yra švelnus ir teisingas.
18. Mokytojas naudojasi asmenine patirtimi, kad galėtų susieti mokymą su realybe.

Klausimai refleksijai: palyginkite savo savybes su sąraše esančiomis. Kokios jūsų, kaip taikos ugdytojo, stiprybės? Kokios yra jūsų silpnybės?

9 sesija. Fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi

Norint rūpintis kuo nors reikia gebėti rūpintis savimi. Švietimas, ypač ankstyvasis ugdymas, yra susijęs ne tik su intelektualiniu vystymusi, bet ir emociniu, pabrėžiant ugdomuosius ir auklėjamuosius aspektus. Būdami globėjais, mokytojai skatinami daugiausia energijos ir dėmesio skirti kitiems, o tiek mažai sau. Būti mokytoju tai reiškia atsidurti intensyvioje aplinkoje, kurioje mokinių, o ne mokytojo poreikiai yra prioritetiniai. Nesirūpindami savimi neturėsite energijos, valios ar motyvacijos tinkamai padėti savo mokiniams. (14 dalomoji medžiaga)

25 patarimai, padėsiantys pedagogams „persijungti“ stresinėse situacijose

1. Pasiruoškite rytui iš vakaro, atsikelkite pakankamai anksti, kad galėtumėte pradėti dieną lėtai. Susikurkite savo ryto ritualą, kuris įtraukia jūsų protą ir leidžia jaustis ramiai.

2. Užuot nedelsdami pradėję naudotis technologijomis, skirkite ryto laiką sau, galvokite apie savo dieną.

3. STOP! Vienas iš naudingiausių veiksmų, kurių galite imtis streso metu, t. y. stabtelėti, įvertinti savo psichinę būseną ir ištraukti save iš padidėjusios nerimo būsenos, grįžti į ramią būseną.

4. Dienos pradžioje susikaupkite, nesvarbu, ką veikiate: valgote pietus ar kalbatės su bendradarbiu, jūsų mintys turi būti susijusios su jūsų veikla. Kai pastebite, kad jūsų mintys nukrypsta, grąžinkite jas ir sutelkite dėmesį į tai, ką darote.

5. Sustabdykite visas daugiafunkcines užduotis. Šiuolaikiniame sparčiai besivystančiame pasaulyje daugelis iš mūsų didžiuojasi galėdami efektyviai atlikti kelias užduotis. Tačiau tiesa ta, kad susitelkimas į vieną dalyką vienu metu padidina jūsų efektyvumą ir našumą.

6. Tiesiog kvėpuokite. Susikoncentravę į įkvėpimą ir iškvėpimą galite atsipalaiduoti ir tai galite padaryti bet kur. Įkvėpkite per nosį, suskaičiuokite iki trijų ir iškvėpkite per burną skaičiuodami iki trijų. Stabtelėjimas ir atokvėpio minutė gali stabilizuoti emocinę būseną. Pabandykite kas valandą skirti vieną minutę kvėpavimo pratimui, galite nustebti, kaip pagerės jūsų savijauta.

7. Darykite pertraukas, kai jums jų reikia. Gali atrodyti neprotinga daryti pertrauką įtemptos darbo dienos viduryje, tačiau kelias minutes atitrūkę nuo darbo galite geriau susikaupti.

8. Kartais reikia tik akimirkos įsiklausyti į savo kūną, pagalvoti apie tai, kaip jaučiatės, kad padėtumėte sau persiorientuoti. Vis dėlto nedvejodami darykite pietų pertrauką arba 15 minučių išeikite į lauką.

9. Praktikuokite dėkingumą ir pozityvumą, kartu pripažindami, kad visada bus dalykų, kurių negalite pakeisti.

10. Žinokite, kad diena paplūdimyje ar žygis į kalnus leidžia išlaikyti pusiausvyrą, jaustis ramiai ir maloniai. Nors kasdien negalite pasinerti į natūralią aplinką, galite su ja palaikyti ryšį – nešiokitės akmenuką kišenėje, naudokite gražų raudoną lapą, kaip knygos skirtuką, jūros kriaukle prispauskite popieriaus lapus. Taip elgdamiesi visada turėsite priminimą, kad lauke yra puikus gražus pasaulis ir tai padės jums, kai jūsų problemos atrodys per didelės.

11. Ieškokite būdų, kaip nusivylimą paversti galimybe apmąstyti, o stresą paversti įdomiu iššūkiu. Kartais vien tai, kokios yra jūsų mintys, gali labai pakeisti jūsų bendrą savijautą. Čia jums padės lengvas pratimas: kiekvienos dienos pabaigoje užsirašykite vieną teigiamą tą dieną nutikusį dalyką ir kodėl tai jus nudžiugino. Tai darydami, jūs mokysite savo smegenis sutelkti dėmesį į pozityvius dalykus.

12. **Stresas gali versti jus daryti skubius sprendimus**, todėl gali būti sunku nuspręsti, ką toliau daryti. Ilgas ramus sėdėjimas ir gilus kvėpavimas gali padėti jums išeiti iš šios būsenos. Taip bus surastas atsakymas į klausimą: ko man dabar labiausiai reikia?

13. Pažvelgę į dangų mes matome debesis, kurie, kaip ir mūsų mintys, keičia savo formą. Debesų stebėjimas gali būti puikus būdas lavinti savo mintis. Praleiskite penkias minutes stebėdami dangų, atkreipkite dėmesį į tai, ką jums primena debesų formos, pažiūrėkite, ar galite pamatyti debesų judėjimą ar jų išvaizdos pokyčius.

14. Darydami kvėpavimo pratimus galite pakeisti savo savijautą. Vienas iš labiausiai raminančių kvėpavimo pratimų: įkvėpkite, skaičiuodami iki keturių, sulaikykite ir iškvėpkite skaičiuodami iki šešių ar aštuonių. Galite švelniai įtempti gerklės raumenis ir skleisdami garsą, panašų į vandenyną, iškvėpti orą, tai naudojama giliam atsipalaidavimui. Ilgi iškvėpimai, suaktyvins jūsų parasimpatinę nervų sistemą, sumažins širdies ritmą ir kraujospūdį.

15. Nebūk sau priešas. Dažnai mes esame blogiausi savo kritikai. Mes manome, kad savikritiškumas padės mums labiau įsisąmoninti ir priversti save daugiau dirbti, tačiau tai yra mitas. Tiesą sakant, remiantis daugybe tyrimų, savikritika griauna mūsų atsparumą. Pastoviai save kritikuodami mes mažiau mokomės iš savo klaidų. Savikritiški žmonės linkę į didesnį nerimą ir depresiją.

16. Mes visi klystame, todėl gailestis sau yra labai žmogiška savybė. Tai yra gebėjimas šiltai ir maloniai kalbėtis su savimi taip, kaip kalbėtum su draugu, kuriam ką tik nepavyko. Tyrimai rodo, kad kai mes laikomės šios nuostatos, esame ramesni ir jaučiame mažesnį kortizolio (hormonas išskiriamas patiriant stresą) kiekį. Mes taip pat esame atsparesni: mažiau bijome nesėkmių ir esame labiau motyvuoti tobulėti.

17. Priminkite sau, kad jūs nesate jūsų mintys. Kai jus aplanko neigiama mintis, tiesiog įvardinkite ją tik kaip „mintį“ ar „jausmą“. Jūs esate atskirtas nuo savo minčių ir jos yra atskirtos nuo jūsų, tad kodėl verta apie jas galvoti?

18. Nenuvertinkite muzikos galios. Įrodyta, kad klausantis instrumentinės muzikos padidėja jūsų gebėjimas susikaupti, o tai gali pagerinti jūsų mąstymo kokybę ir padėti atsipalaiduoti, kai jus užklumpa minčių srautas.

19. Kai jaučiate nerimą ar stresą, pabandykite įvardinti, ką jaučiate. Tai padeda nusiraminti. Įvardindami neigiamą emociją, sukuriate atstumą tarp jos ir savo reakcijos. Tai suteikia jūsų racionaliai mąstančiam protui galimybę valdyti emocinę smegenų dalį bei sukuria erdvę, kurioje galite pasirinkti, kaip reaguoti, o ne tiesiog reaguoti.

20. Aromaterapija gali sumažinti streso pojūtį, padidinti pasitenkinimą ir sumažinti „streso hormono“ kortizolio kiekį. Įrodyta, kad aromaterapija su levandomis mažina kūdikių verksmą ir skatina kūdikių bei suaugusiųjų miegą.

21. Judėkite, juokitės ir kvėpuokite**.** Prieš užsiėmimą, 15 kartų šokinėdami aukštyn ir žemyn, paleiskite jus erzinančią energiją. Tai privers jus juoktis. Pakratykite galūnes, kad pašalintumėte nervinę įtampą. Lėtai ir giliai kvėpuokite pilvu, rankas laikykite ant klubų.

22. Pradėkite užsiėmimą ritualu. Pirmosios užsiėmimo minutės gali būti bauginančios. Užsiėmimus pradėkite skirdami 60 sekundžių geroms naujienoms. Mokiniai gali kalbėti apie gimtadienius, geras naujienas kaimynystėje, pasakoti juokingus anekdotus... Kurdami šiltą atmosferą užsiėmimo pradžioje nepamirškite, kad dėmesio centre yra mokiniai, o ne jūs.

23. Skaičiuoti kėdes. Ritmiškas skaičiavimas padės išlaikyti adrenalino balansą.

24. Tai ne tau. Venkite interpretacijų matydami sutrikusius mokinių veidus. Nepamirškite susikoncentruoti į mokinių mokymąsi, užuot akcentavę savo puikią veiklą.

25. Skatinkite diskusijas, leiskite mokiniams būti dėmesio centre. Jei jie pavargs jūsų klausytis, tikriausiai daugiau dėmesio skirs savo klasės draugo istorijoms.

Užduotis refleksijai. Pasirinkite vieną ar du patarimus ir pritaikykite juos praktikoje. Kaip jūs jaučiatės?

6 SKYRIUS. TAIKOS KŪRIMAS

• 2 sesijos

Mokomoji medžiaga mokymui klasėje

Kokia buvo jūsų patirtis?

• Tikslas – aprūpinti dalyvius 25 veiklos klasėje ištekliais

• Dalomoji medžiaga: 15 ir 16.

10 sesija: Mokomoji medžiaga mokymui klasėje

PRAKTINIAI PAVYZDŽIAI

Mokomoji medžiaga gali būti įvairių formų ir kiekvienam mokytojui, tėvui ir vaikui reikš skirtingus dalykus. Tačiau pagrindinis apibrėžimas yra paprastas: **mokomoji medžiaga yra medžiaga, skirta palengvinti mokymąsi ir žinių įgijimą.**

Mūsų misija PEEC projekte yra „padėti tiems, kurie moko“, ir mes tikrai prisiimame atsakomybę. 25 mokymosi veiklų metodinė medžiaga yra orientuota į vaikus, dalyvavimas veiklose tampa svarbiausia aktyvaus mokymosi sąlyga. Paprasčiau tariant: **„Aš girdžiu, bet pamirštu, aš matau ir prisimenu, aš darau ir išmokstu“.**

Savo priemonių rinkinyje naudojome tinkamą metodiką, pagal kurią vaikai yra aktyvūs mokymosi proceso dalyviai. Tačiau visą medžiagą galima adaptuoti atsižvelgiant į vaikų grupės amžių, žodyną ir galimybes.

Taikos ugdymas reiškia vaikų ir jų charakterio savybių, elgesio normų, vertybių formavimą. Ši psichologinių savybių grupė, susijusi su asmenybės vystymusi, yra neatsiejama nuo bet kurios kitos vaikų raidos ir elgesio srities. Šios savybės yra sutelktos į du didelius vaikų asmenybės aspektus – „Aš“, tiesiogiai nurodant jų charakterio, temperamento ir kitų vidinių psichologinių darinių formavimąsi, ir „Aš“ projekcija į vaikus supančią aplinką, t. y. šeimą, vietos bendruomenę ir visuomenę apskritai.

Vaikui veikla yra asmenybės kūrimo elementai ir vertybių struktūra, skirta taikiems ir pagarbiems santykiams formuoti (15 dalomoji medžiaga).

SAVIVERTĖ	AŠ IR KITI	KONFLIKTŲ SPRENDIMAS
Kantrybė	Įvairovė 3–5	Lyčių lygybė
Atsakomybė	Įvairovė 5–6	Empatija
Sąžiningumas	Kitų supratimas	Pagarba
Laisvė	Teisingumas	Drąsa
Savigarba	Abipusis pasitikėjimas	Sauga

Nepriklausomybė Kūrybiškumas Savikontrolė Aš saugau save	Užuojauta Solidarumas Draugystė Meilė gamtai Dosnumas	Kultūrų įvairovė Dialogas Tolerancija Konfliktų sprendimas

Mokomąją medžiagą galite rasti: http://peec-online.eu.

Galite sukurti darbo grupes ir paskirstyti dalyviams veiklas. Jei skiriate jiems laiko atidžiai perskaityti skirtingų veiklų aprašymus, vėliau jie vienas kitam gali paaiškinti kiekvienos iš jų turinį. Tai darydami galite transformuoti šią sesiją į dalyvaujančių ir bendradarbiaujančių sąveiką.

11 sesija: Kokia buvo jūsų patirtis?

Mokytis darant

Ši tęstinio profesinio tobulėjimo dalis yra neprivaloma. Šią sesiją galite surengti tik tuo atveju, jei dalyviams pasiūlėte naudoti šią veiklą savo užsiėmimo metu.

„Viena plyta nėra siena, o siena sudaryta iš plytų“. Taikos ugdymas yra vertybių ugdymo rezultatas, nes siena yra plytų kompozicijos rezultatas (16 dalomoji medžiaga).
Galite paskatinti dialogą iškeldami šiuos klausimus:

- Ar yra nepaminėtų vertybių?
- Ar būtumėte kitaip rengę šiuos atvirus švietimo ištekliai? Kaip?
- Ar šie atviri švietimo ištekliai jums įdomūs?
- Ar daugelį šių atvirų švietimo ištekliai naudojote savo klasėje?
- Ar norėtumėte juos naudoti savo klasėje?
- Ar manote, kad vaikams tai patiks?
- Ar atvirus švietimo ištekliai lengva pritaikyti praktikoje?
- Ar pasiruošimas šių atvirų švietimo ištekliai užima daugiau laiko nei tikėjotės?
- Ar amžius yra tinkamas?
- Ar dizainas patrauklus?
- Ar praleidote kai kuriuos skyrius?
- Ar rekomenduotumėte šią medžiagą kitiems praktikams?
- Ar jums reikėjo pagalbos suprasti veiklas?

• Ar įgyvendinant atvirus švietimo išteklius teko daug ką adaptuoti?
• Ar jie naujoviški?
• Kaip galima pagerinti mokymosi medžiagą?
• Kuris iš jų jums labiausiai patinka? Kuris nepatinka. Kodėl?

Baigiamasis klausimas: kaip mes galime sukurti taikų pasaulį?

7 SKYRIUS. BAIGIAMOJI SESIJA

12 SESIJA: AR JŪS GEBATE…? (STANDARTINIAI ĮGŪDŽIAI, KURIUOS TAIKOS MOKYTOJAI TURĖTŲ DEMONSTRUOTI)

Toliau pateikiamas standartinių įgūdžių, kuriuos turėtų demonstruoti taikos ugdymo mokytojai, sąrašas (Adaptation. Original from Carter, 2006).
Po tęstinio profesinio mokymosi, ar jūs gebate? (17 dalomoji medžiaga)

1. Palengvinti mokinių taikos sampratos kūrimo procesus, remiantis jų kolektyvine patirtimi ir nauja informacija.
2. Sukurti teigiamą kontaktą su įvairiomis vietinio regiono ir toli esančiomis kultūromis, skleisti informaciją apie jas, kad sumažintumėte nežinojimą, dezinformaciją ir stereotipus.
3. Taikyti nešališką, užjaučiantį bendravimą, dialogu palengvinant klasės valdymą.
4. Mokyti mokinius modeliuoti nuostatas ir įgūdžius, kurie ugdo taiką, įskaitant nesmurtinę praktiką kovojant prieš konfliktus ir jų metu.
5. Sukurti puoselėjančią „mokykla – namai“ aplinką, kuri puoselėja ir suteikia saugią vietą kalbantis apie su smurtu susijusius rūpesčius.
6. Įsiklausyti į šeimų idėjas, kaip galima plėtoti taiką klasėje ir mokykloje, ir tada dirbti su jomis, kad pritaikytumėte jų pasiūlymus.
7. Naudoti strategijas, palaikančias taikų bendravimą su savimi ir visais žmonėmis, įskaitant atkuriamąją praktiką situacijose po konflikto.
8. Ugdyti ir palaikyti mokinio atsakomybę už taikų problemų sprendimą.
9. Parodyti dėkingumą už visus mokinių pasiekimus siekiant taikos.
10. Mokyti ekologiškai rūpintis fizine aplinka, įskaitant jos išteklių tausojimą.

Rekomenduojama „Slido“ programėlė (https://www.sli.do/) anonimiškam atsakymų rinkimui.

5. PABAIGA IR VERTINIMAS

Tikslai:

Užbaigus sesiją, dalyviai:

įvertina seminarą;

išreiškia savo įsipareigojimą „skatinti taikos švietimą, įvairovę ir įtrauktį bei užkirsti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvoje vaikystėje“.

Ištekliai:

Vertinimo klausimynas

(žr. pavyzdį: http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/05/example_EVALUATION_CPD.pdf)

Spalvoti balandžių formos popieriaus lapai

Mažas žemas stalas arba kilimėlis su gėlėmis ar augalu, pageidautina su simboliniu daiktu ir tinkama staltiese. (Paruošia priimančioji komanda)

Dalyvavimo sertifikatai

(žr. pavyzdį: http://waece.org/contenido/noticias/wp-content/uploads/2021/05/example_CERTIFICATE.pdf)

Pastaba: jei įmanoma, sustatykite kėdes ratu.

Paprašykite dalyvių užpildyti vertinimo klausimyną. Internetinę apklausą rekomenduojama užpildyti grįžus namo. Pavyzdžiui, apklausos: beždžionė https://es.surveymonkey.com/ ir/arba https://www.google.es/intl/es/forms/about/.

Pakvieskite dalyvius ant spalvotų balandžių formos popieriaus lapų surašyti savo pamąstymus ir nunešti šį lapą prie centrinio stalo kaip auką. „Slido“ žodžių debesis yra labai rekomenduojamas https://www.sli.do/.

Išdalinkite dalyvio pažymėjimus. Atsitiktine tvarka išdalinkite pažymėjimus ir paprašykite kiekvieno iš jų perduoti gautą pažymėjimą asmeniui, kurio pavardė jame nurodyta. Įteikiant pažymėjimą galima paspausti ranką, apkabinti ar kažką palinkėti.

Dalomoji medžiaga

1 priedas

DALOMOJI MEDŽIAGA

1 dalomoji medžiaga

KOMPETENCIJOS

- edukacinių erdvių KŪRIMAS
- ugdymo programų PROJEKTAVIMAS
- edukacinės veiklos ĮGYVENDINIMAS
- individualių ir grupinių mokymosi procesų PALENGVINIMAS
- MOKĖJIMO MOKYTIS kompetencijos gilinimas
- taikos ugdymo metodikos TYRINĖJIMAS
- BENDRADARBIAVIMAS su kitais
- BUVIMAS AKTYVIU taikos kūrėju

2 dalomoji medžiaga

Ankstyvasis ugdymas yra viena geriausių investicijų, kurią šalis gali padaryti skatindama žmogiškųjų išteklių plėtrą, lyčių lygybę ir socialinę sanglaudą bei mažindama vėlesnių prevencinių programų išlaidas.

- Nobelio premijos laureato ekonomisto Jameso Heckmano tyrimai parodė, kad kiekvienas **1 JAV doleris, investuotas į kokybiškas ankstyvosios vaikystės programas, gali uždirbti nuo 4 iki 16 JAV dolerių**.

- Buvusio prezidento Obamos Ekonominių patarėjų tarybos 2014 m. ataskaitoje nustatyta, kad **„išplėtus ankstyvojo mokymosi iniciatyvas visuomenė už kiekvieną išleistą JAV dolerį gauna 8,60 JAV dolerių, apie pusę šios sumos sudaro gaunamas didesnis vaikų uždarbis, kai jie užauga“**.

3 dalomoji medžiaga

ANKSTYVOJE VAIKYSTĖJE STIMULIACIJA ĮGAUNA DIDESNĘ SVARBĄ IR REIKŠMĘ, NES JI VYKSTA PAGRINDINĖSE BIOLOGINĖSE, FIZIOLOGINĖSE IR PSICHOLOGINĖSE FORMACIJOSE, O NE JAU SUSIFORMAVUSIOSE STRUKTŪROSE, KAIP TAI VYKSTA KITUOSE GYVENIMO ETAPUOSE.

4 dalomoji mežiaga

29 STRAIPSNIS. ŠVIETIMO TIKSLAI

Valstybės susitaria, kad vaiko ugdymas turi būti nukreiptas į:

a) vaiko asmenybės, talentų ir protinių bei fizinių gebėjimų ugdymą;

b) pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei Jungtinių Tautų chartijoje įtvirtintų principų ugdymą;

c) pagarbos vaiko tėvams, jo paties kultūrinei tapatybei, kalbai ir vertybėms, šalies, kurioje vaikas gyvena, šalies, iš kurios jis kilo, ir kitokių civilizacijų ugdymą;

d) **vaiko paruošimą atsakingam gyvenimui laisvoje visuomenėje, atsižvelgiant į TAIKĄ, toleranciją, lyčių lygybę ir draugystę tarp visų tautų, etninių, nacionalinių ir religinių grupių bei vietos gyventojų;**

e) pagarbos gamtai ugdymą.

5 dalomoji medžiaga

Aktyvus mokymasis (angl. Active Learning)
Ryšys (angl. Connect
Iššūkis (angl. Challenge)
Pajėgumas (angl. Capacity)

TAIKOS UGDYMO METODIKA

6 dalomoji medžiaga

TAIKOS UGDYMO METODIKA

- **Vaidmenų žaidimas/ Drama/ Demonstracija**
- **Dialogas/ Debatai**
- **Grupinis darbas**
- **Diskusijų būreliai**
- **Apmąstantis klausinėjimas. Sokrato dialogas.**
- **Lyginimas ir kontrastas.**
- **Pasakojimas**
- **Savęs pažinimo veikla**
- **ŽNS (žinau, noriu sužinoti, sužinojau) metodas**
- **Dėmesingumo/ Sąmoningumo (mindfulness) metodika**
- **Projektinis mokymasis ankstyvoje vaikystėje**
- **Vizualinio mąstymo strategija yra mokymo metodas, kuris pagerina kritinio mąstymo įgūdžius mokytojo skatinamomis vizualinių vaizdų diskusijomis.**
- **Stebėjimas.**

7 dalomoji medžiaga

TAIKA IR SMURTAS

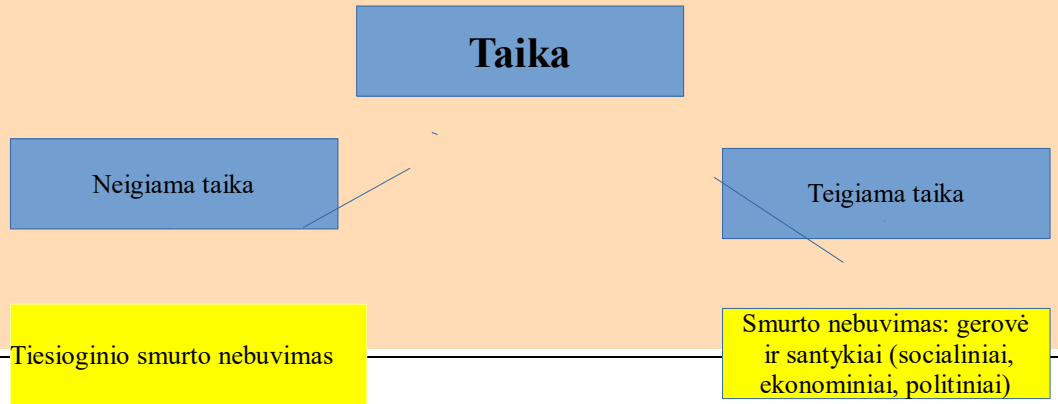

Tiesioginis smurtas (karas, terorizmas, moterų išnaudojimas)

Netiesioginis smurtas (skurdas, badas, nelygybė, diskriminacija, rasizmas, religinis netoleravimas, socialinė nelygybė, tarša, besaikis vartojimas)

8 dalomoji medžiaga

TAIKOS LYGIAI

TAIKA TARP ŽMONIŲ IR ŽEMĖS BEI UŽ JOS RIBŲ.
Tai pagarba aplinkai, tvarus gyvenimas, paprastas gyvenimo būdas.

VISUOTINĖ TAIKA.
Tai pagarba kitoms tautoms, teisingumas, tolerancijas ir bendradarbiavimas.

SOCIALINĖ TAIKA.
Tai pagarba kitoms tautų grupėms, teisingumas, tolerancija

ir bendradarbiavimas.

TARPASMENINĖ TAIKA.
Tai pagarba kitam asmeniui, teisingumas, tolerancija
ir bendradarbiavimas.

ASMENINĖ TAIKA.
Taika prasideda nuo savęs, harmonijos su savimi. Tai apima
savigarbą, meilę ir viltį.

9 dalomoji medžiaga

SMURTO TIPOLOGIJA (pagal Tha Swee-hin ir Virginia Cawagas)

Lygiai Smurto forma	Asmeninis	Bendruomeninis	Tautinis	Pasaulinis
Tiesioginis/Fizinis	-Žmogžudystės -Narkotikų vartojimas	-Smurtas šeimoje - Smurtiniai nusikaltimai	-Civilinis karas -Smurtiniai nusikaltimai -Žmogaus teisių pažeidimai	-Karas -Branduolinis karas -Žmogaus teisių pažeidimai
Ekonominis/Politinis	-Bejėgiškumas	-Vietinė nelygybė -Skurdas -Badas	-Tautinė nelygybė -Skurdas -Badas	-Pasaulinė nelygybė -Skurdas -Badas
Sociokultūrinis/Psichologinis	-Susvetimėjimas -Žema savivertė -Nerimas	-Išankstinis nusistatymas -Kultūrinis viešpatavimas -Rasizmas -Seksizmas -Religinė netolerancija	-Išankstinis nusistatymas -Kultūrinis viešpatavimas -Rasizmas -Seksizmas -Religinė netolerancija	-Išankstinis nusistatymas -Kultūrinis viešpatavimas -Rasizmas -Seksizmas -Religinė netolerancija
Ekologinis	-Besaikis vartojimas	-Besaikis vartojimas -Tarša	-Besaikis vartojimas -Tarša -Cheminis ir biologinis karas -Radiacija	-Besaikis vartojimas -Tarša -Cheminis ir biologinis karas -Radiacija

10 dalomoji medžiaga

SMURTO TIPOLOGIJA

Dalai Lama: „Žinoma, karas ir karinė pramonė yra didžiausi smurto šaltiniai pasaulyje. Nesvarbu, ar karo tikslas yra gynybinis, ar puolamasis, jis egzistuoja tik tam, kad žudytų žmones“.

Gandhi: „Skurdas yra blogiausia smurto forma“.

Galtungas:
„Bendra smurto formulė yra nelygybė, visų pirma galios paskirstymas“.
„Jei žmonės badauja, kai to galima išvengti, tada prasideda smurtas“.
„Struktūrinis smurtas yra tylus, jo nesimato – jis iš esmės yra statiškas, tai yra ramūs vandenys“.

11 dalomoji medžiaga

UNESCO TAIKOS MANIFESTO KULTŪRA

Pagrindiniai 2000 MANIFESTO punktai:

- GERBTI……..VISĄ GYVENIMĄ
- ATSISAKYTI……..…...SMURTO
- DALINTIS ……..SU KITAIS
- KLAUSYTIS……...KAD SUPRASTUME
- IŠSAUGOTI……..….PLANETĄ
- ATRASTI IŠ NAUJO ……...SOLIDURAMĄ

12 dalomoji medžiaga

STOP! Bullying – Patyčioms NE!
Verbal bullying – Žodinės patyčios

Social bullying – Socialinės patyčios
Physical bullying – Fizinės patyčios
Cyber bullying - Internetinės patyčios

13 dalomoji medžiaga

SOCIOMETRINIAI METODAI

· **Žvaigždės:** tai tie vaikai, kuriuos išsirenka daugiausiai grupės narių ir kurie lengvai išsiskiria unikaliu elgesiu, dėl kurio jie gali būti išskirti ir reikšmingi.

· **Poros:** du grupės nariai, kurie pasirenka vienas kitą.

· **Ananasai ar grupės:** trys, keturi ar daugiau narių, kurie pasirenka vienas kitą.

· **Izoliuoti arba salos:** vaikai, kurių niekas nepasirinko.

· **Atstumtieji:** tie, su kuriais kiti nenori bendrauti.

14 dalomoji medžiaga

FASILITATORIAI IR JŲ RŪPINIMASIS SAVIMI

„Mes kartais kalbame taip, tarsi rūpinimasis nereikalautų žinių, tarsi, pavyzdžiui, rūpinimasis kuo nors būtų tiesiog gerų ketinimų ar pagarbos reikalas. Bet norėdamas rūpintis, turiu suprasti kito poreikius ir mokėti tinkamai į juos reaguoti, ir akivaizdžiai geri ketinimai to negarantuoja. Norėdamas rūpintis kuo nors, turiu žinoti daug dalykų. "- Miltonas Mayeroffas

15 dalomoji medžiaga

MOKYTIS DARANT – VEIKLOS KLASĖJE, SKIRTOS VAIKAMS

SAVIVERTĖ	AŠ IR KITI	KONFLIKTŲ SPRENDIMAS
Kantrybė Atsakomybė Sąžiningumas Laisvė Savigarba Nepriklausomybė Kūrybiškumas Savikontrolė Aš saugau save	Įvairovė 3–5 Įvairovė 5–6 Kitų supratimas Teisingumas Abipusis pasitikėjimas Užuojauta Solidarumas Draugystė Meilė gamtai Dosnumas	Lyčių lygybė Empatija Pagarba Drąsa Sauga Kultūrų įvairovė Dialogas Tolerancija Konfliktų sprendimas

https://peec-online.eu/

16 dalomoji medžiaga

MOKYTIS DARANT – VEIKLOS KLASĖJE, SKIRTOS VAIKAMS

Kantrybė
Atsakomybė
Sąžiningumas
Laisvė
Savigarba
Nepriklausomybė
Kūrybiškumas
Savikontrolė
Aš saugau save

Įvairovė 3-5
Įvairovė 5-6
Kitų supratimas
Teisingumas
Abipusis pasitikėjimas
Užuojauta
Solidarumas
Draugystė
Meilė gamtai
Dosnumas

Lyčių lygybė
Empatija
Pagarba
Drąsa
Sauga
Kultūrų įvairovė
Dialogas
Tolerancija
Konfliktų sprendimas

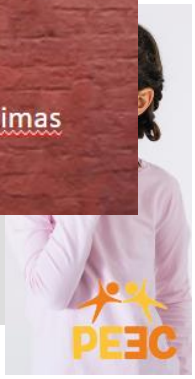

17 dalomoji medžiaga

AR TU GEBĖSI…?

2 priedas

PEEC-tęstinio profesinio tobulėjimo pavyzdys, kaip priemonė, skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį bei užkertanti kelią smurtui ir patyčioms ankstyvoje vaikystėje.

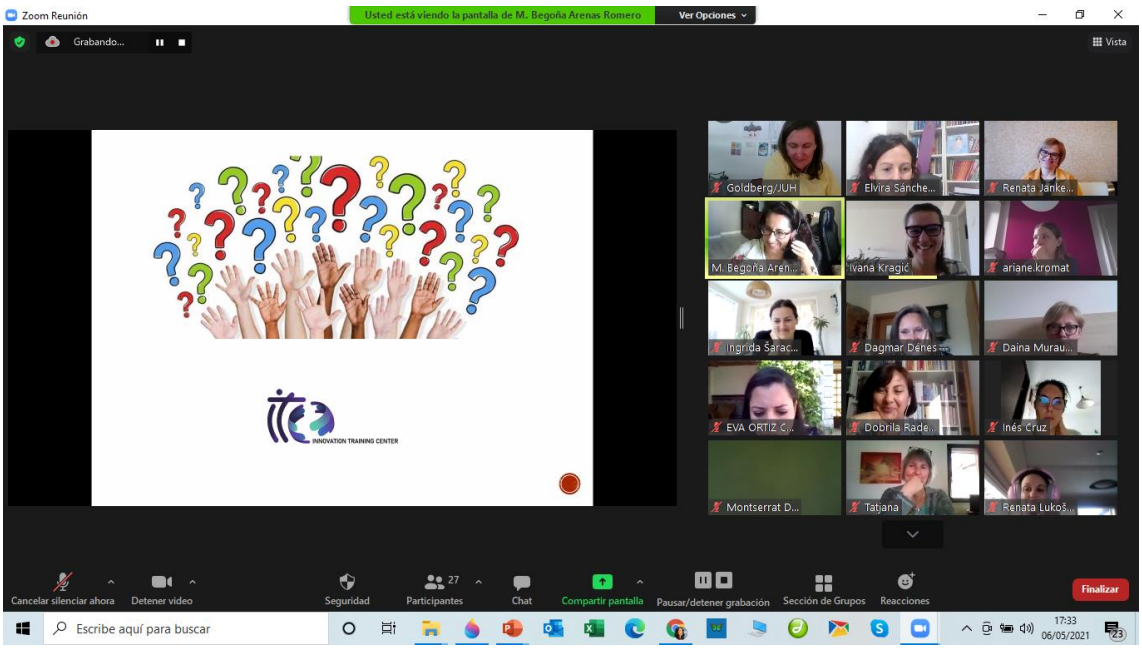

1 DIENA: 2021 m. gegužės 5 d. Apie projektą ir „truputis teorijos“ (2.30 val.)

- 1 sesija. **Įvadas**
- 2 sesija. **Kodėl taikos ugdymas nuo ankstyvųjų metų**

6 sesija. **Patyčių ir smurto rūšys (trumpai)**

- 8 sesija. **Esminiai taikos ugdymo įgūdžiai ir vertybės**
- 9 sesija. **Fasilitatoriai ir jų rūpinimasis savimi**

STRESINIS STRUKTŪRINIS SMURTAS: NESĄMONINGI MOKYTOJO ELGESIO MODELIAI, Jolita Jonynienė, STEP-M programa

2 DIENA: 2021 m. gegužės 6 d. Pristatome įrankių rinkinį ir metodikas: projekto esmė (2.30 val.)

Mokymo programos pasiūlymas: PEEC projektas

4 sesija: **Taikos ugdymo metodika**

5 sesija. **Holistinio taikos ir smurto supratimo link (trumpai)**

3 DIENA: 2021 m. gegužės 17 d. Taika ir patyčios: prevencija nuo ankstyvo įsikišimo. (2.30)

- 10 sesija. **Mokomoji medžiaga mokymui klasėje**

11 sesija. **Kokia buvo jūsų patirtis?**

- 7 sesija: **Sociometriniai metodai: ankstyvas patyčių nustatymas**
- 12 sesija. **Ar jūs gebate …?**

TAIKOS UGDYMAS: DIDESNIS PAVEIKSLAS, Anne Kruck iš Berghofo fondo

- **Pabaiga ir vertinimas**

DARBOTVARKĖ/ KVIETIMAS

DARBOTVARKĖ. Bendras darbuotojų mokymo renginys

PEEC projektas yra bendras darbuotojų mokymo renginys, kuris vyks gegužės 5, 6 ir 17 dienomis virtualiai nuo 17.00 iki 19.30.

Mokymo renginys suteiks galimybę diskutuoti ir keistis idėjomis apie taikos ugdymą siekiant skatinti lygybę, įvairovę ir įtrauktį į ankstyvąjį ugdymą, įskaitant praktinius pavyzdžius, kuriuos reikia įgyvendinti klasėje. Šis mokomasis renginys supažindins su turiniu ir praktine veikla, padedančia įgyti vertybes ir gebėjimus, tokius kaip solidarumas, kūrybiškumas, pilietinė atsakomybė, gebėjimas spręsti konfliktus nesmurtiniais metodais ir kritinis mąstymas. Gegužės 5 ir 6 dienos yra skiriamos mokymui(si), o gegužės 17 diena skiriama dalyvių refleksijai: išklausymui, ką jie išmoko ir kaip siūlytų tobulinti mokymų turinį.

2021 m. gegužės 5 diena (trečiadienis) 17.00-19.30
1 diena: Apie projektą ir „truputis teorijos“. Trukmė: 2.30 val.

Centrinis Europos laikas	Tema
17.00 – 17.30	Taikos ugdymo pristatymas ankstyvoje vaikystėje siekiant užkirsti kelią patyčioms (PEEC) (30 min.) Pranešėjos: Elvira Sánchez-Igual Jana Goldberg, Renata Jankevičienė, Begoña Arenas Romero, Ivana Kragić.
17.30 – 18.00	KAS mes esame ir kodėl mes čia! (30 min.) Moderatorė: Elvira Sánchez-Igual
18.00 – 18.15	Pristatymas: KODĖL TAIKOS UGDYMAS TAIKOMAS NUO ANKSTYVŲJŲ METŲ (15 min.) Pranešėja: Elvira Sánchez-Igual
18.15 – 18.30	Kavos pertrauka (15 min.)
18.30 – 19.00	Pristatymas: STRESINIS STRUKTŪRINIS SMURTAS: nesąmoningi mokytojo elgesio modeliai (30 min.) Pranešėja: Jolita Jonynienė psichologė, STEP-M programa
19.00 – 19.30	Atviras dialogas: KLASĖS PATIRTIS taikos ugdymo ir patyčių prevencijos klausimais (30 min.) Moderatorė by Elvira Sánchez-Igual

2021 m. gegužės 6 diena (ketvirtadienis) 17:00-19:30

2 diena: Mokymo(si) įrankių rinkinio ir metodikos pristatymas. Projekto trukmė: 2.30 val.

Centrinis Europos laikas	**Tema**
17.00 – 17.05	Sveiki atvykę! (5 min.) Pranešėja: Elvira Sánchez-Igual
17.05 – 17.30	Pristatymas: MOKYMO PASIŪLYMAS: PEEC taikos ugdymo kompetencijų sistema, skirta ankstyvojo ugdymo mokytojams (25 min.) Moderatorė: Begoña Arenas. Pranešėjos: Elvira Sánchez-Igual, Jana Goldberg, Renata Jankevičienė, Ivana Kragić.
17.30 – 18.00	Pristatymas: TAIKOS UGDYMO METODIKA. (30 min.) Pranešėja: Ivana Kragić
18.00 – 18.15	Pertrauka (15 min.)
18.15 – 19.15	Pristatymas: PEEC MOKOMOJI MEDŽIAGA MOKYMUISI KLASĖJE. (60 min.). Darbo grupės, šalies kavos pertrauka ir atviras dialogas. Moderatorė: Elvira Sánchez-Igual Darbo grupių moderatorės: Ispanija: Elvira Sánchez-Igual Vokietija: Jana Goldberg Kroatija: Ivana Kragić Lietuva: Renata Jankevičienė Kitos šalys (anglų k.): Begoña Arenas
19.15 – 19.30	Namų darbai kitam užsiėmimui! (15 min.) Pranešėja: Elvira Sánchez-Igual

2021 m. gegužės 17 diena (pirmadienis) 17:00-19:30

3 diena. Taika ir patyčios: prevencija nuo ankstyvo įsikišimo. Trukmė 2.30 val.

Centrinis Europos laikas	Tema
17.00 – 17.05	Sveiki atvykę! (5 min.) Pranešėja: Elvira Sánchez-Igual
17.05 – 18.15	KOKIA BUVO JŪSŲ PATIRTIS? (70 min.) Praktiniai PEEC mokymo(si) medžiagos diegimo klasėje pavyzdžiai. Pasiūlymai tobulinti. Darbo grupės, šalies kavos pertrauka ir atviras dialogas.Grupių moderatoriai: Ispanija: Elvira Sánchez-Igual Vokietija: Jana Goldberg Kroatija: Ivana Kragić Lietuva: Renata Jankevičienė Kitos šalys (anglų k.): Begoña Arenas *(10 minučių bendriems rezultatams pateikti)*
18.15 – 18.30	Pertrauka (15 min.)
18.30 – 18.50	**Pristatymas: SOCIOMETRINĖS PATYČIŲ PREVENCIJOS TECHNIKOS.** (20 min.) Pranešėja: Renata Jankevičienė
18.50 – 19.10	**Pristatymas: TAIKOS UGDYMAS – GYLESNIS SUVOKIMAS** (20 min.) Pranešėja: Anne Kruck iš Berghofo fondo
19.10 – 19.20	Išvados ir atviras dialogas. (10 min.) Moderatorė: Elvira Sánchez-Igual
19.20 – 19.30	Vertinimo forma, baigiamosios pastabos ir **... tikimės netrukus pasimatyti!** (10 min.) Jana Goldberg, Elvira Sánchez Igual, Renata Jankevičienė, Begoña Arenas Romero, Ivana Kragić.

Bendras darbuotojų mokymo renginys. Dalyvių sąrašas

Taikos ugdymo pristatymas ankstyvoje vaikystėje siekiant užkirsti kelią patyčioms (PEEC)

2021 m. gegužės 5, 6 ir 17 d. virtualiai (Zoom) nuo 17.00 iki 19.30 val.

#	VARDAS, PAVARDĖ	MOKYKLA/ ĮSTAIGA	E. PAŠTAS	ŠALIS
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

Dalyvio pažymėjimas

PEEC

„Taikos ugdymas ankstyvoje vaikystėje siekiant užkirsti kelią patyčioms“
Projekto numeris: 2019-1-DE02-KA202-006124

*Aš, Juanas Sánchezas Muliterno, kaip Pasaulio ankstyvojo ugdymo pedagogų asociacijos (AMEI-WAECE), priimančiosios institucijos*prezidentas, patvirtinu ir pareiškiu, kad*

_____ *X*

dalyvavo ***PEEC PROJEKTO bendrame darbuotojų mokymo renginyje****, kuris vyko gegužės 5, 6 ir 17 dienomis virtualiai („Zoom“) nuo 17.00 iki 19.30 val.*

Juanas Sánchezas Muliterno

AMEI-WAECE Madrido prezidentas, 2021m. gegužės 18 d.

**Būdamas partnerio lyderio teisiniu atstovu plėtojant taikos ugdymą ankstyvoje vaikystėje, tolesnis profesinis mokymas (PEEC-tolesnis profesinis mokymas) ir įgyvendinimo etapas (IO2).*

2019 m. 1 kvietimas KA2 - Bendradarbiavimas inovacijų ir keitimosi geraja patirtimi srityje

KA202 - Strateginės profesinio mokymo partnerystės

Projekto numeris 2019-1-DE02-KA202-006124

Taikos ugdymas ankstyvoje vaikystėje siekiant užkirsti kelią patyčioms PEEC

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This plan reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Šaltiniai

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261349

https://www.researchgate.net/publication/313774904_Teachers_as_agents_of_sustainable_peace_social_cohesion_and_development_Theory_practice_evidence

The Art of living in peace: guide to education for a culture of peace. ISBN: 978-92-3-103804-4, 92-3-103804-4 (UNESCO), 2-9600321-1-X (Unipaix)

https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129071

Image nº1: Annette Jones en Pixabay https://pixabay.com/es/photos/la-paz-graffiti-arte-callejero-arte-529380/
Image nº2: Gerd Altmann en Pixabay https://pixabay.com/es/photos/acoso-escolar-ni%C3%B1o-dedo-sugieren-3089938/

Polat, Soner & Arslan, Yaser & Günçavdı, Gizem. (2016). The Qualities of Teachers Who Instruct Peace Education: Views of Prospective Teachers' Who Attended the Peace Education Programme. Journal of Education and Practice. 7. 36-45.

https://www.researchgate.net/publication/309634517_The_Qualities_of_Teachers_Who_Instruct_Peace_Education_Views_of_Prospective_Teachers'_Who_Attended_the_Peace_Education_Programme

Workshop Facilitation 101 (nngroup.com)

Warning Signs for Bullying | StopBullying.gov